

1532

התקשרות

jem 209492 / Freidin Levi

יח תשרי תשמ"ו

**כיצד אפשר הקדוש ברוך הוא את גלות
מצרים הנוראה? / שיעור בלקוטי שיחות**

מהו שורשו הרוחני של פרעה, ומה נוכל אנחנו ללמוד מכך בעבודת השם? /
אור וחיות

פרעה הוא אחד ה'כוכבים' של החומש החדש שהתחלנו השבוע. במאמר "אור וחיות" השבועי, אנחנו מעמיקים בשורש הרוחני של פרעה, מה שמסביר לנו כמה שאלות ותהיות: איך בני ישראל היו נתונים לשעבוד של פרעה? למה זה קרה דווקא לאחר הסתלקותם של יעקב והשבטים? ועוד.

בפרשת השבוע מופיעה גם ההתגלות הראשונה של הקדוש ברוך הוא למשה רבינו, במחזה נורא ההוד בסנה הבוער. התורה מספרת על דיאלוג מיוחד בין הקדוש ברוך הוא למשה, שיש בו יסודות אמונה ומחשבה רבים. בשיחה, הרבי מראה איך השיחה הזו מכילה את הזעקה היהודית על הסתרת הפנים של הקדוש ברוך הוא, וגם את התשובה העמוקה לאותה זעקה.

במדור המכתבים הבאנו מכתב תשובה של הרבי לבחור ישיבה ששאל האם ללמוד בחברותא או לבד, וכן האם להעמיק בלימוד בעיון או להעדיף הספקים. במדור ההתוועדות הבאנו את דברי הרבי הנוקבים על הזלזול בעניית "אמן" ו"ברוך הוא וברוך שמו" - ואכן כדאי שניקח זאת לתשומת לבנו כהחלטה טובה לשיפור.

03 כשלא מקפידים לסגור את הספר כשעושים הפסקה מהלימוד, זה גורר ביזיון לכתבי הקודש ולאף אחד לא אכפת כשדף מספר קדוש מתגלגל על הרצפה, וכששומעים חזרת הש"ץ וקדיש נותרים אדישים ולא עונים "אמן" ו"ברוך הוא וברוך שמו". **התוועדות עם הרבי**

04 עם ישראל נתון לשעבוד וסובל מעול המצרים. רגע לפני הגאולה מתקיים דיאלוג מיוחד בין הקדוש ברוך הוא לבין מי שנבחר להיות גואלם של ישראל, משה רבינו. מתברר כי אותו דו שיח איננו רק תיעוד היסטורי, אלא מגלה לנו את הדרך להתמודדות עם הכאב הנפשי שכולנו חווים מעת לעת, הכאב הגדול מכולם: התהייה מדוע איננו חשים שהשם איתנו בעת צרה. **שיעור בלקוטי שיחות**

12 במאמר "עבדים היינו" נלמד על הסודות הרוחניים-קבליים של ה'קליפות' - המקור לכל הרהבתנות והחומרנות. נלמד על מקור כוחם של כוחות הטומאה, מאיפה הם שואבים את המשיכה והזוהר שלהם, והיכן נמצאת האמת. **אור וחיות**

15 מכתב לבחור ישיבה שהתלבט האם ללמוד לבד או בחברותא, וכן האם להשקיע בלימוד לגירסא או לעיונא. **מכתב מבואר**

עת לדעת - 18 • לוח חב"ד - 16
• שניים מקרא ואחד תרגום - 20
• זמנים ושיעורי השבוע - 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרנוב
עורך: שלום בלוי

מ"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

ISSN 7474-0793 • 6084000 • גיליון 1532

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות ל"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו" מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

דף תהלים מתגלגל על הרצפה – וכל אחד פונה לדרכו בלי להרים אותו!

(משיחת ט"ז אדר תשכ"ד – תורת מנחם, כרך לט, עמוד 190)

מפני המטר [גשם], אלא יש צורך גם בכתלים, להגן מפני הרוחות...

לאחרי התבוננות בדבר, עלה בדעתי שהסיבה לכך שפלוגי אינו מעורר את הזולת על העניינים האמורים היא מצד הטוב והקדושה: כיוון שצריך להיזהר בכבוד חברו, לכן אינו רוצה להעיר לו מאומה, שהרי אינו יודע באיזה אופן יקבל חברו את דבריו.

ומה גם שישנו ציווי "ואהבת לרעך כמוך", שבזה נכלל גם שחברו צריך לאהוב אותו... [ו]יש לחשוש שכאשר דבריו לא יתקבלו אצל חברו ברוח טובה, וחברו ישיב לו על דבריו [בכעס], אזי [כתוצאה מההערה] יכשיל אותו [את אותו יהודי] בהנהגה שהיא היפך "ואהבת לרעך כמוך"...

ראיתי פעם שכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר [הרבי ריי"צ] העיר בדרכי נועם למישהו שהשאיר ספר פתוח, שצריכים לסגור את הספר. וביודעי עד כמה היה חמי הרבי נזהר שלא להטריח [אחרים], ובפרט שהיה מדובר אודות איש חשוב, אמרתי לחמי הרבי שלכאורה היה יכול להורות לי לסגור את הספר [במקום להעיר לאותו יהודי]. והשיב חמי הרבי, שנוסף לכך שהספר צריך להיות סגור, יש עניין **שהלומד עצמו** יסגור את הספר.

מסיפור זה רואים שלמרות שחמי הרבי היה מורם מעם, מכל מקום השתדל שלא זו בלבד שהספר יישאר סגור, אלא לומר ללומד עצמו שיסגור [את] הספר. ולא חשש שמא [אותו יהודי] יחשוב שהנהגתו של חמי הרבי להעיר לו שצריך לסגור [את] הספר לא הייתה באופן של עדינות.

וזוהי הוראה למלמדים. שלא די בכך שהוא בעצמו ירא שמיים, ומתנהג כמו צדיק עטוף במעיל פרווה [שדואג לשלמותו הרוחנית האישית], אלא צריך להשפיע על התלמידים ולחנכם בכל פרטי העניינים של מנהגי ישראל.

ויהי רצון שיחנכו את התלמידים באופן שהתלמיד ירצה לא רק להיות גאון בעל ראש טוב, אלא שיהיו לו גם רגליים בריאות על ידי קיום מצוות מעשיות מתוך קבלת עול.

בשנים שעברו היה פשוט [מקובל בפשטות] אצל התלמידים הלומדים ב"חדר", שכאשר מפסיקים ללמוד ויוצאים מחדר לחדר, צריכים לסגור את הספר - סידור או חומש וכיוצא בזה. ואילו עתה - יוצאים מחדר לחדר, ומשאירים את הספרים פתוחים, ואף אחד לא שם לב לכך, ואין פוצה פה ומצפצף [אף אחד לא מעיר על כך]!

ומזה נשתלשל גם אי ההקפדה על ביזיון כתבי קודש. שכאשר מתגלגל על הרצפה דף מספר תהלים או חומש וכיוצא בזה, יכולים לעבור במקום כמה וכמה תלמידים וגם מחנכים, תלמידי חכמים, וכל אחד פונה לדרכו מבלי להגביה [את] דף הספר מן הרצפה!

ומזה נשתלשל עניין חמור יותר, שכאשר שומעים ברכה בחזרת הש"ץ או קדיש, עומדים כמו "גולם" ולא עונים "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן"!

פעם לא היו צריכים לדבר ולעורר על עניינים כאלו. ילדה קטנה שהייתה גדולה מאחיה הקטן בשנה אחת בלבד, הייתה אומרת לו שצריכים לסגור ספר כשמפסיקים ללמוד. וכשהיו באים לעניית אמן, היו מתנערים ומתעוררים [לענות "אמן"]!

ואילו בימינו אלו - הנה הוא בעצמו, יהודי בעל זקן שיבה, פונה לקיר ועונה "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן" בקול רם, וטופח לעצמו [בסיפוק], באמרו: "שישו בני מעיי" [ביטוי שמבטא את זה שהאדם דואג לעצמו ומסופק בהתנהגותו]. אבל הוא "מורם מעם" ולא מתאים לו לומר לילד קטן שצריך לענות "ברוך הוא וברוך שמו", לסגור [את] הספר בגמר הלימוד או להרים ספר מהרצפה.

וכאשר שואלים אותו: מאי האי [מה זה] - ? משיב, שישנם דברים חמורים יותר... אבל האמת היא שאין זה מענה כלל, אדרבה: הקושייה היא כפולה [משום שהיא נשאלת גם על הדברים החמורים יותר שעדיין דורשים תיקון]!

משל למה הדבר דומה? לבית שיש לו רק גג, ללא כתלים [קירות]. הגג הוא אומנם למעלה מהכתלים, אבל אף על פי כן לא די בגג בלבד, שמגן

ההתגלות בסנה

ספר שמות מספר את סיפור הגלות והגאולה.

כבר בתחילת הפרשה הראשונה בספר אנו קוראים על השעבוד שמשית פרעה על בני ישראל, מחשש להתקוממות והפיכה שלטונית. אחד השיאים הקשים הוא הגזירה הנוראה של הרג התינוקות, שנועדה למנוע את ההתרבות של בני ישראל.

במקביל לתהליך ההכבדה של השעבוד, השם מתחיל לממש את תוכנית הגאולה. לעמרם ויוכבד - מנכבדי שבט לוי - נולד תינוק קטן, שממלא את הבית באורה. לתינוק הזה נועד תפקיד בפרק הגאולה, אבל בינתיים מרחפת סכנת חיים מעל ראשו. בניסיון נואש להצילו מגזירת פרעה, אימו מניחה אותו בתיבה על שפת היאור. בתיה, בת פרעה, מגלה את התינוק ומאמצת אותו כבן. משה גדל בבית פרעה ומגלה אמפתיה רבה לאחיו הנתונים בשעבוד, ובעקבות הריגת נוגש מצרי הוא נאלץ להימלט ממצרים למדין. משה נושא שם לאישה את ציפורה בת יתרו, ונהפך לרועה צאנו של חותנו.

שנים רבות חולפות, משה כבר בן שמונים, ובמצרים הקושי והסבל רק גוברים. השעבוד הופך לבלתי נסבל. כך מספרת לנו התורה: **וַיְהִי בִּימֵי הָרָבִים הָהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרָיִם, וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֶבֶדָה. אֶחָד הַתִּיאוּרִים הַמְזֻעָזָעִים וְהַמּוֹחַשִּׁים שֶׁל חַז"ל עַל סִבּלוֹת מִצְרַיִם מוֹפִיעַ בְּרִש"י שֶׁמֶפְרֵשׁ כֵּן: וַיִּמָּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם - נִצְטָרַע [= חָלָה בַּמַּחֲלַת עוֹר], וְהִיא שׁוֹחֵט תִּינוּקוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְרוֹחוֹץ בְּדָמָם.**

בעקבות המצב האיום בו נתון העם, נותן השם 'אור ירוק' לתחילת תהליך הגאולה. זהו אחד מרגעי ההתגלות הכי מפורסמים בתורה: ההתגלות בסנה במדבר. השם יורד ומתגלה למשה, רועה הצאן, בלבת אש מתוך הסנה, ואומר לו: זמן הגאולה הגיע, **וְאַתָּה הֲגֹאֵל.**

משה מבקש לא לקבל את השליחות כבדת האחריות הזו, והשם מעניק לו את הבטחתו להיות לצידו, לתת לו את הכוחות לבצע את המשימה ולהוציא את בני ישראל מעבדות לחירות. אלא שמשה עדיין לא מתייצב לצאת למשימה. הוא מציג בפני השם את חששו שמא בני ישראל לא ישתפו איתו פעולה.

וכאן התורה מתארת דו שיח מפליא בין השם למשה:²

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים: הִנֵּה אֲנִי כָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַאֲמַרְתִּי לָהֶם "אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם", וַאֲמָרוּ לִי: "מָה שְּׁמוֹ?" מָה אֶמַר אֲלֵהֶם?
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה: אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה.

1. שמות, ב, כג.
2. שם, ג יג יטו

שיעור בלקוטי שיחור

אפילו בהסתרה

עם ישראל נתון
לשעבוד וסובל מעול
המצרים. רגע לפני
הגאולה מתקיים
דיאלוג מיוחד בין
הקדוש ברוך הוא לבין
מי שנבחר להיות גואלם
של ישראל, משה רבינו.

מתברר כי אותו דו
שיח איננו רק תיעוד
היסטורי, אלא
מגלה לנו את הדרך
להתמודדות עם הכאב
הנפשי שכולנו חווים
מעת לעת, הכאב
הגדול מכולם: התהייה
מדוע איננו חשים
שהשם איתנו בעת
צרה.

השיחה המלאה - בלקוטי
על פניית השבוע. שיחה שלישית
לפרשת שמות.

עריכה:

הרב דויד אולידורט

הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

וַיֹּאמֶר: כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: "אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם".

וַיֹּאמֶר עוֹד אֶ-לֵהִים אֶל מֹשֶׁה: כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: "י-ה-ו-ה אֶ-לֵהִי אֲבוֹתֵיכֶם, אֶ-לֵהִי אֲבֹרָהָם אֶ-לֵהִי יִצְחָק וְאֶ-לֵהִי יַעֲקֹב, שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם. זֶה שְׁמִי לְעַלְמָם, וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר".

בעברית פשוטה, כך נשמעת השיחה:

משה: כשאגיע לבני ישראל במצרים ואומר להם שזמן הגאולה הגיע ואני שליחו של אלוהים, הם ישאלו אותי איך קוראים לאלוהים שאתה בא בשמו. ומה אענה להם?

הקדוש ברוך הוא:

(א) אני 'ממצא שם' עם בני ישראל גם בעת צרה. כפי שרש"י מפרש: **אֱהִיָּה** עמם בצרה זו, **אשר אֱהִיָּה** עמם בשעבוד שאר מלכויות.

(ב) זה מה שתאמר להם: אין זה משנה איך קוראים לי, העיקר שאני איתם גם בצרה וכעת אגאל אותם.

(ג) אמור להם שבאופן כללי, שמי הוא 'י-ה-ו-ה'.

כעת, כאשר יש בפי משה תשובה לשאלה "מה שמו", והוא מצויד גם בניסים ש'תִּקְפוּ את שליחותו בידי השם, הוא יוצא למצרים כשליח השם לגאול את עם ישראל.

אז מה שמו?

הקטע הזה בדיאלוג, שעוסק בבירור שמו של אלוהים - קשה להבנה. הקושי מתחיל כבר בשאלת "מה שמו?":

כשיבוא משה לבשר לבני ישראל שהקדוש ברוך הוא עתיד להוציאם מגלות מצרים - למה להם לבני ישראל לשאול שאלות בכלל, ושאלת "מה שמו" בפרט?!

נחשוב על השאלה שמשה שם בפי בני ישראל: **"ואמרו לי: מה שמו?"**.

יותר משמונים שנה סובלים בני ישראל סבל רב, שעבוד קשה מנשוא. הם נושאים כפיים למרום ומבקשים מהשם ישועה, והשם אכן שומע את זעקתם. הוא פונה אל משה עם הבשורה

המיוחלת, עליה הם חולמים ואליה הם מתפללים כבר שנים רבות כל כך: זמן הגאולה הגיע. מה תהיה התגובה הטבעית שלהם, אם לא פרץ של אושר ותקווה? ייתכן שהם יהיו הססנים וספקנים, ייתכן שהם ירצו הוכחות - אבל הדבר האחרון שיעסיק אותם הוא "מה שמו" של אלוהים.

והנה, משה לא רק בטוח שזו השאלה שהם ישאלו מיד כשישמעו את בשורת הגאולה, אלא שהוא סבור שהשאלה הזו קריטית למשימה, עד כדי כך שהיא תותיר גם אותו עצמו חסר מענה. לכן הוא מציף אותה במפגש הראשון עם הקדוש ברוך הוא, מיד כשהשם מטיל עליו את השליחות הגדולה שנכונה לאדם יחיד בהיסטוריה.

מדוע משה רואה כך את הדברים? מדוע שבני ישראל ירצו מיד לבדוק "מה שמו" של הקדוש ברוך הוא? ומה פשר השאלה הזו בכלל?

גם התשובה - או: התשובות - שהשם מספק לשאלה הזו, דורשת הסברה משמעותית:

מה אינו מספיק באמירותיו הראשונות של הקדוש ברוך הוא - "אֱהִיָּה [אשר אֱהִיָּה]", "אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם" - עד שנצרכה אמירה נוספת: "וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים: [כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: "י-ה-ו-ה אֶ-לֵהִי אֲבוֹתֵיכֶם אֶ-לֵהִי אֲבֹרָהָם אֶ-לֵהִי יִצְחָק וְאֶ-לֵהִי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם"]"?

יתרה מכך: אמירה זו היא בסתירה לנאמר לעיל. בתחילה אמר הקדוש ברוך הוא "כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם", ותיכף לאחר זה - "כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּאִי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם... שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם"!

מהי בסופו של דבר התשובה לשאלה "מה שמו"? מה משה אמור לענות לבני ישראל כשישאלו מה שמו של אלוהים?

ובכן, אם נעיין שוב בפסוקים, נראה שבחלק הראשון של התשובה השם אומר למשה להעביר לבני ישראל את המסר: "אֱהִיָּה אשר אֱהִיָּה" - זאת אומרת, לא משנה מהו שמי המדויק. אך מיד אחר כך השם מוסיף ואומר למשה להשיב לבני ישראל: "הוּאִי שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם".

א. והרי בפסוק הא' עצמו מבאר רש"י מה שנאמר עוה"פ "וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר גו'".

3. על פי הרמב"ן כאן (בשיטת רש"י).

"אהיה אשר אהיה", או שדווקא "זה שמי"?

שמותיו של אלוהים

ברור שהדיאלוג הזה נושא משמעות עמוקה מאד. כדי לפענח אותה, עלינו להרחיב מעט בנושא שמותיו של הקדוש ברוך הוא.

התנ"ך מלא בשמות וכינויים שונים להשם. באופן כללי, אנו סופרים שבעה שמות קדושים המתארים את בורא העולם באופן ישיר: הויה (צורת הכתיב וההגייה המקובלת של השם: י-ה-ו-ה), א-דני, א-ל, א-לוה, א-להים, ש-די וצבאות.

בשמות אלו יש קדושה מיוחדת, שנגזרת ממנה התייחסות מיוחדת לכתיבה ולביטוי שלהם: אסור לכתוב או לבטא אותם בצורתם המקורית, מחוץ לפסוקים וספרי הקודש עצמם⁴ (לכן כותבים או אומרים אותם בשינוי מהמקור, כמו "אלוקים"), ואסור למחוק אפילו אות אחת משם שנכתב⁵.

בנוסף לשמות האלה, ישנם כינויים ותארים רבים להשם, כמו: חסיד, צדיק ונאמן. ויש גם שמות שבהם אנחנו משתמשים בשפת היומיום שלנו, כמו "הקדוש ברוך הוא", "השם" ו"בורא העולם".

נושא השמות הקדושים נדון בהרחבה בספרי הקבלה והסוד, אך גם בקריאה פשוטה של סיפורי התורה בולט לעין כי המופעים של השמות אינם אקראיים. כל שם נושא משמעות שונה, כל שם מותאם להתרחשות שבהקשר שלה הוא מופיע. הדבר ניכר גם בתפילה, בה אנו פונים להשם בשמות שונים, כל פעם בשם המתאים לבקשה הספציפית שאנו מבקשים.

הסוד, על רגל אחת, הוא: כל שם מבטא **צורת הנהגה** מסוימת של השם. השמות של השם הם בעצם תארים, כשכל שם מתאר דרך פעולה שונה של הקדוש ברוך הוא.

נתאר לעצמנו ראש ממשלה שבגלל נסיבות מיוחדות מכהן גם כשר הביטחון, גם כשר האוצר וגם כשר הבריאות. כאשר נפנה אליו בבקשה להכניס תרופה מסוימת לסל התרופות, נאמר "אדוני שר הבריאות", כאשר נספר על התקציב החדש נאמר שהוא הותווה על ידי שר האוצר,

וכאשר יתרחש אירוע ביטחוני נצפה להודעה מטעם שר הביטחון. למרות שמדובר באותו אדם, כל שם משויך לכובע אחר.

כך גם לגבי שמותיו של השם. הוא זה שהטביע את המצרים בים, וגם זה שנתן לנו את התורה; הוא זה שמרפא אותנו, זה שמפרנס אותנו וגם זה שמחליט שהגיע יומו של האדם. כל פעולה כזו היא דפוס התנהגות שונה וקשורה ל"תכונה" שונה. וכך, בכל פעם שאנו פונים אליו בתפילה או מספרים עליו בתנ"ך, אנו משתמשים בשם המדויק המתאר את הפעולה הספציפית בה אנו עוסקים⁶.

ניקח למשל את שני השמות השכיחים ביותר: "אלוקים" ו"הויה". השם אלוקים מייצג את מידת הדין. כשהשם מופיע בשם הזה, הוא נוהג כחורף גורלות שעושה סדר בעולם ומשית על הרשעים את עונשם. לעומת זאת, השם הויה מייצג את מידת הרחמים. הוא מתאר את השם כשהוא מרעיף על העולם ויושביו חסד וברכה⁷.

כאשר מעמיקים ללמוד על צורות ההשפעה והניהול של העולם בידי השם (שנקראות בקבלה "ספירות"), ניתן להבין מדוע משתמשים בשם מסוים בכל סיפור בתורה ובכל קטע בתפילה, ומה משמעותו המדויקת באותו הקשר.

הידע וההתבוננות בדברים העמוקים האלה הן 'כוונות' עמוקות ונסתרות שרובנו לא מתמצאים בהן. ובכל זאת, בחסידות אפשר למצוא הסברים מפורטים על משמעותם של שמות השם, כך שגם אנחנו נוכל להבין ולתפוס לפחות חלק מהדברים. התכלית של העיסוק בנושא היא 'להכיר' את הקדוש ברוך הוא, במובן זה שעלינו ללמוד ולהתבונן בדרכים שבהן השם מנהיג את העולם וגם במהות הנוכחות האלוקית בעולם והאינסופיות של השם, כדי לייצר בקרבנו קרבה, אמונה ואהבה אליו.

שאלה רטורית

כעת אנחנו יכולים להבין שהשיח סביב "מה שמו" - השאלה הצפויה של בני ישראל, וגם התשובה המורכבת שהשם נותן למשה - נוגע בשאלה אחרת לגמרי. שאלת "מה שמו" איננה

6. משמעות השמות נמצאת לא רק בפירוש ובתנ"ך שלהם, אלא אפילו בצורתם הגרפית, בניקוד ובצורת ההגייה שלהם - אך לא נוכל להאריך בזה כאן.

7. ניתן לראות זאת למשל בפירוש רש"י על בראשית, ב, ד.

4. השם "צבאות" חריג בפרט הזה, ואין כאן המקום להיכנס לזה.

5. שולחן ערוך, יורה דעה, סימן רעו, סעיף ט. ראה שם, שיש דעה לפיה גם שם 'א-היה' בכלל שמות הקודש. אומנם, מהלך שיחה זו הוא לפי שיטת רש"י כאן, הסובר ששם 'א-היה' איננו שם קודש.

שאלה סתמית, והיא גם לא מבחן של זיהוי שנועד לבדוק מי באמת שלח את משה להיות הגואל. התוכן של השאלה הוא: מה ה"שם" שלו? כלומר - מאיזו הנהגה אלוקית מגיע המצב הזה? נקרא את הדברים בלשוננו של הרבי:

המילים "ואמרו לי מה שמו" אינן מביעות שאלה בלבד עקב אי-ידיעה, אלא בעיקר קושיה ואף סתירה, שבני ישראל עתידים בפשטות להקשות כאשר ימסור להם משה אשר "אלוקי אבותיכם שלחני אליכם" להוציאם ממצרים.

בני ישראל סבלו בגלות מצרים לא רק מקושי השעבוד שעל ידי עבודת פרך, שארך משך זמן רב, אלא גם מן הגזירה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", והגיעו הדברים אף לידי כך שפרעה "היה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם".

ואם מצב זה של בני ישראל פעל ש"אלוקי אבותיכם" ירחם על ה"בנים" ויגאלם מגלות מצרים, איך יתכן שמלכתחילה אפשר הקדוש ברוך הוא שיסבלו גלות כה נוראה, ובמשך שנים כה רבות?!

וזו הייתה שאלתו של משה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם: אלוקי אבותיכם שלחני אליכם" - הרי בהכרח יעוררם הדבר, "ואמרו לי מה שמו".

בני ישראל ישאלו מיד: וכי איזה "שם" הוא זה ואיזו הנהגה היא זו, המאפשרים מצב כזה של גלות איומה ובמשך הרבה שנים, ורק לאחר שאלפי אלפים של תינוקות מישראל הושמדו, רחמנא ליצלן, באה הבשורה "[רֵאָה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יִדְעִיתִי אֶת מִכְאָבָיו], וְאָרַד לְהַצִּילוֹ [מִיַּד מִצְרַיִם]"?!

והוסיף משה והדגיש שאף אצלו קיימת השאלה-זעקה: "מה אומר אליהם?!"

למעשה, אנחנו קוראים כאן במשמעות חדשה לגמרי את השאלה. זו לא שאלה של אינפורמציה: "מה שמו" - לא מה שמו ברמה הפשטנית, וגם לא באיזה 'שם', כלומר: באיזו צורת הנהגה, הקדוש ברוך הוא עומד לנהוג בנו עכשיו. השאלה היא שאלה רטורית חריפה: איזה 'שם' זה? מאיזו 'מידה' אלוקית הגיע המצב הזה שבו אנחנו נמצאים?

פעמים רבות אדם שואל שאלה, אך לא מצפה לתשובה אלא מתכוון בעיקר להביע את תחושותיו, לזעוק זעקה ולבטא רגש שמסתתר בתוך המילים של השאלה. מי שיש לו אינטליגנציה רגשית יכול לזהות ולהבדיל בין שאלת ידע לשאלה שהיא בעצם כיסוי למשהו שמבעבע עמוק בפנים - וכזו היא שאלת "מה שמו". זו שאלה שמביעה זעקה.

כשמשה מקבל את השליחות מהשם וחושב על כך שהוא עומד ללכת לבני ישראל, הסובלים במשך שנים רבות כל כך מגלות איומה וקשה, הוא מזדהה איתם בצורה עמוקה כל כך, שהוא יודע בדיוק איזה עצב רגיש יתעורר אצלם באותו רגע.

משה רבינו יודע שכשבני ישראל ישמעו את בשורת הגאולה, הם יצעקו מהלב: אם השם בא לגאול אותנו, אם הוא מקשיב לזעקה שלנו, **איפה הוא היה עד עכשיו?** איך ייתכן שהוא היה אדיש לכל הטרגדיות שחווינו? איך הוא אפשר לכל זה לקרות? פרעה עושה אמבטיה בדם של התינוקות שלנו, ואיפה הקדוש ברוך הוא?!

זו זעקת כאב ושב. זו לא שאלה עניינית על העתיד, זו שאלה חריפה על העבר וההווה המתמשך. היא לא מסתיימת בסימן שאלה, אלא בסימן תמיהה שותת כאב: "מה שמו"?! במילים אחרות: **איזה 'שם' אלוקי יכול לאפשר זוויות כאלה?** איזו 'תכונה' של הקדוש ברוך הוא נתנה לכל זה להתרחש? אנחנו לא מכירים 'שם' כזה במערך השמות של הקדוש ברוך הוא!

זו שאלה שמזכירה את השאלות שהפנו הנביאים אל השם, בזעקת כאב לנוכח הצרות שאירעו לנגד עיניהם לעם ישראל: לָמָּה ה' תַּעֲמֹד בְּרָחוּק, תַּעֲלִים לַעֲתוֹת בְּצָרָה? עַד מָה ה' תִּסָּתֵר לְנֶצַח, תִּבְעֵר כְּמוֹ אֵשׁ חֲמָתָךְ? אֵיכָה יַעֲבִי בְּאֶפֶס ה' אֶת בֵּית צִיּוֹן, הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאָרֶת

ב. פרשתינו א, יג-יד.

ג. שהרי "משה בן שמונים שנה (ואהרן גו') בדברם אל פרעה" (וארא ז, 1) והשעבוד התחיל לפני לידת משה. וראה פרשתנו לעיל ב, כג (ובפרש"י).

וראה רש"י שם ב, יא ד"ה הגשם.

ד. לעיל א, כב.

8. תהלים י, א. שם, פט, מז.

9. איכה, ב, א. שם, ד, כ.

יִשְׂרָאֵל, וְלֹא זָכַר הָדָם רִגְלָיו בְּיוֹם אָפּוֹ? לָמָּה לְנַצֵּחַ
תִּשְׁכַּחֲנוּ, תַּעֲזֹבְנוּ לְאַרְךָ יָמִים?

משה רבינו לא רק שואל את השאלה 'בשם' בני ישראל, כצד שלישי בלתי מעורב. הוא עצמו זועק אותה. כשהוא אומר "וְאָמְרוּ לִי: מָה שְּׁמוֹ? - מָה אֲמַר אֱלֹהִים?" - הוא כואב בעצמו את כאבם של אחיו. הוא מזועזע בעצמו מהשואה שמתרחשת מול עיניו, וההנהגה של השם למול הזוועות האלה איננה מתיישבת גם על ליבו שלו. גם הוא עצמו חסר מילים, נעדר תשובה. "מה אומר אליהם?".

ליל בדיקת חמץ יורד על ירושלים. רבי שמואל סלנטר, רבה של העיר, מסיים לבדוק את החמץ, ולפתע נשמעת נקישה על דלת ביתו.

בפתח עומד יהודי תושב השכונה, ובפיו שאלה הלכתית: "כבוד הרב, האם ניתן לקיים את מצוות 'ארבע כוסות' בשתיית ארבע כוסות חלב במקום יין?".

רבי שמואל מהרהר מספר רגעים. לאחר מכן הוא פונה לחדר צדדי וחוזר כשבידו חבילה גדולה של שטרות כסף. "הנה לך", הוא מושיט את הכסף ליהודי. "יש כאן מספיק לכל צורכי החג, לך ולמשפחתך. החזר לי את הכסף כאשר ירווח לך".

דמעות עומדות בעיניו של האורח. הוא מודה לרב בקול נרגש, וסב על עקבותיו.

הדלת נסגרת, והרבנית המופתעת פונה לבעלה הרב בשאלה. "מדוע הענקת לו סכום נכבד כל כך?", היא תמהה. "אני מבינה שאין לו יין, אבל למה לתת לו כל כך הרבה!?"

"כנראה שצריך לדעת איך להקשיב לשאלה", ענה לה הרב. "יהודי שמתכנן לשתות כוסות חלב בליל הסדר, פירוש הדברים שאין לו די כסף להעלות על שולחן החג בשר, ואפילו לא מרק דלוח עם עצמות עוף... יהודי כזה זקוק כפי הנראה לכל צורכי החג".

צריך לדעת איך להקשיב לשאלה...

מתברר ששאלתו של משה רבינו ושל עם ישראל לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה איננה סיפור היסטורי בלבד,

אלא שאלה שנזעקת עד היום.

זו השאלה של כל יהודי לנוכח הגלות הקשה: עד מתי? איך זה שעם ישראל חווה צרות רבות כל כך? היכן הוא אבינו, הקדוש ברוך הוא?!

הזעקה הזו מהדהדת גם בגלות האישית, בקשיים ובאתגרים שעובר כל אדם בחייו, שגורמים לו לרצות לעזוק: איה הוא השם, ומה פשר הסבל אותו אני חווה?

השאלה 'איפה אלוקים' יכולה להישמע כשאלה כפרנית, חלילה, שכן יהודי מאמין יודע שהשם מנהל את העולם ושאי אפשר להבין את דרכיו. לעיתים אף מצופה מהאדם המאמין לא להצטער או לכאוב את הצרות שעוברות עליו אלא להגיב באיפוק ובאדישות, שכן הוא יודע ש'הכל משמיים'.

אך מטענתו של משה רבינו אנו מבינים כי ההיפך הוא הנכון.

אדם שאינו מאמין, שמסתכל על העולם הזה כ'ג'ונגל', מקום שמתנהל ללא יד אלוקית מכוונת וכל התרחשות היא תוצאה של צירוף מקרים אקראי - חלילה - הוא זה שצריך להיות אדיש לצרה כמו לשמחה, לטרגדיה כמו לזכייה גדולה. הרי הכל קרה במקרה.

אך האדם המאמין, היודע כי העולם הזה מנוהל על ידי השם, יודע שהכל לטובה - כשמתרחשת צרה כואב לו הרבה יותר. הוא מחפש את נקודת האור, את המשמעות, את קרבת השם, את אבא שבשמיים ש'יחזיק בידו' וינחם אותו, שיראה לו שהוא נוכח!

אדרבה: ככל שהאמונה גדולה יותר, כך הצורך 'לחוש' איך אלוקים נמצא ונוכח בכל דבר הוא גדול ועוצמתי יותר, וכך גם הכאב כאשר יד השם אינה מורגשת. כשקשורים ביותר לאלוקים, בלתי אפשרי בלעדיו.

אצל הרבי ראינו במוחש כיצד הוא כואב את כאבו של כל יהודי, וכיצד הוא משתוקק לגאולה הקרובה עד שכל יום בגלות הוא בלתי אפשרי בעבורו. כאב זה הוא ביטוי לאמונה חזקה ואיתנה ואהבה גדולה ואינסופית להשם.

ככל שיהודי מאמין יותר בגאולה הקרובה, כך כואב לו כל יום בגלות, והוא זועק

ומבקש מכל הלב ובכוונה גדולה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח!"

עינים בצרה

השם שומע את טענתו-זעקתו של משה, שמשמש פה לבני ישראל, ויודע שזה נכון. זו באמת תהיה הזעקה של בני ישראל. דווקא כשהם יראו את יד השם שמושטת אליהם, ישמעו את הבשורה הגדולה שהוא כאן, שהוא שומע אותם וכעת בא לשים קץ לסבלם ולגאול אותם - דווקא ברגע הזה הם ישאלו: איפה היית עד עכשיו?

והתשובה של הקדוש ברוך הוא מתחלקת לשניים, כפי שנבין מיד. החלק הראשון של התשובה הוא: "אֵהִיָּה אֲשֶׁר אֶהְיֶה":

ועל כך בא מענה הקדוש ברוך הוא: "אהיה אשר אהיה".

אין זאת שבמשך זמן הגלות הקדוש ברוך הוא "מעלים את עיניו" מצרות הגלות המרה, חס ושלום, אלא אדרבה - "אהיה עמם בצרה זאת". הקדוש ברוך הוא נמצא עם בני ישראל ביחד "בצרה זאת"!

וההדגשה בכך היא, שזה שהקדוש ברוך הוא נמצא תמיד עם ישראל אין פירושו רק שהוא עמהם באותו מקום, אלא שהוא נתון בעצמו כביכול בצרתם. וכמו שנאמר "בכל צרתם לו צר". כאשר בני ישראל נתונים בצרה - היא נעשית, כביכול, צרתו של הקדוש ברוך הוא.

השם אינו משיב ישירות לשאלה, ולא מגלה "מה שמו". הוא לא חושף את פשר התעלומה ולא מסביר איך ומדוע הוא מנהיג את העולם דווקא בצורה הזו. הוא לא מרים את הווילון ומראה לבני ישראל את מאחורי הקלעים, כך שיבינו שהכול לטובה, שגם הרגעים הקשים והנוראים הם חלק הכרחי בתהליך. ההסבר השכלי, הבנת החישובים מאחורי מעשיו של השם, לא רלבנטי בכלל לשכך את הזעקה הרגשית, את הכאב הנורא של בני ישראל.

מה כן? דבר אחד: "אהיה עמם בצרה זאת".

ה. ישעיה סג, ט. וראה רש"י לעיל (ג, ב) "משום עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו) וכדחו"ל על ב' הכתובים (תענית טז, א).

המסר המרפא הוא הידיעה הברורה שהשם נמצא כאן איתנו. שהשם אף פעם לא היה אדיש ולא עצם את עיניו מול מה שקרה לנו. שהוא נמצא לצידו של כל יהודי, כואב את כאבו הפרטי והאישי וחש את צערו. כאשר עם ישראל חווה טרגדיה וכאב, כאשר מגיע זמן בו איננו רואים וחשים כיצד השם מנהיג את העולם - גם אז יש לדעת שהשם לא מתעלם או אדיש לסבלנו, חלילה. לא רק שהוא חש את צערנו, אלא שהוא חווה אותו יחד איתנו.

זו התשובה האמיתית, והיחידה, לזעקת "מה שמו".

כשילד קטן עולה על הכיסא של רופא השיניים, הוא בוכה ומיילל וזועק לאימו היושבת לידו. האימא יכולה כתגובה להסביר לו מדוע יש צורך בזריקת הרדמה, מדוע התהליך העיצבי שגורם לכאב דקירת המחט חיוני לשמירה על בריאות השיניים והגוף, ובכלל מה שלבי ההליך ומה התכלית שלו. אך ההסברים כאן לא יעזרו. משום שהמצוקה של הילד לא נובעת מחוסר הבנה או חוסר ידע. זו מצוקה נפשית, רגשית. לא טוב לו, כואב לו. מה שמצופה מהאימא לעשות הוא לאחוז בידו של בנה, ללטף אותה באהבה ולהראות לו במילים ובמגע: "אני כאן". להעביר לו את התחושה החזקה שהיא נוכחת לצידו ומזדהה עם הכאב שלו.

זו היא תשובתו של השם: "אהיה, אשר אהיה". אני כאן לצידכם, מעולם לא נטשתי אתכם, תמיד כאבתי את כאבכם. כאשר יהודי מפנים את העובדה הזו, זה מרכז ומקל על הכאב הגדול של הגלות, ונותן כוחות ותעצומות נפש להמשיך הלאה למרות כל הקשיים והאתגרים.

רק אחרי שהמסר הזה ירפא את הלבבות השבורים, כשהכאב יקהה מעט והדמעות יתייבשו ובני ישראל יקבלו את הביטחון והכוחות - יגיע השלב הבא, ההסבר המפורט שייתן את הפשר בהנהגה של השם בעת הגלות הקשה. וזו משמעות החלק השני של התשובה, כפי שמיד נראה.

נערה יהודיה שלמדה בבית ספר תיכון חב"די בניו יורק, חוותה את משבר גיל העשרה בצורה קשה ולקתה בדיכאון וייסורי נפש. הצוות החינוכי ניסה לעזור לה בדרכים שונות, והציעו לה לכתוב לרבי ולשטוח בפניו את כאבה.

שם הויה הוא השם שלי.

רש"י מסביר שבפסוק טמונה משמעות נוספת: "זה שמי לעלם - חסר ו, לומר: העלימהו, שלא יקרא ככתבו". בכתובת התורה, המילה "לעולם" כתובה בכתב חסר, נטולת האות ו'. זה מרמז על הסתרה, **העלמה**. השם אומר למשה למסור לבני ישראל כך: שמי הקבוע הוא הויה, אך לא הוגים אותו לעולם. ואכן, את "השם המפורש" לא מבטאים בפה, למרות שכן כותבים אותו בספרי הקודש (המשך הפסוק הוא "זה זכרי לדור דור", במילים אלה השם מלמד את משה שאת השם המפורש קוראים כמו שם אחר, "א-דני").

לפי זה נבין את התשובה לשאלת "מה שמו":

על כך נוספה ובאה האמירה: "ויאמר עוד אלוקים אל משה: כה תאמר אל בני ישראל השם אלוקי אבותיכם שלחני אליכם, זה שמי לעלם" - "חסר ו, [לומר] העלימהו שלא יקרא ככתבו".

שמו של "אלוקי אבותיכם (אשר) שלחני אליכם" הוא - הויה, מידת הרחמים; והויה הלא הוא שרוי ביחד עם ישראל בצרת גלותם.

אך כיצד מאפשר הוא את קושי השעבוד של הגלות? הנה אין זה משום שבזמן הגלות אין רחמיו של הקדוש ברוך הוא קיימים, חס ושלום, אלא פירוש הדבר הוא, שהרחמים הם בהעלם, "העלימהו".

זו המשמעות העמוקה של התשובה: מה שמפריע לבני ישראל זו הסתירה-לכאורה. איך יכול להיות שמי שבא לגאול אותנו עכשיו הוא זה שאפשר את הגלות?

והתשובה היא: מי ששלח את משה לגאול את בני ישראל ממצרים הוא הקדוש ברוך הוא, ששמו הקבוע הוא שם הויה, שם הרחמים. הוא תמיד קשוב, הוא תמיד מרגיש את כאבנו שכוּב גם לו, כביכול. שם הויה הוא שם של אמפתיה ושל "עמו אנוכי בצרה" - ו"זה שמי לעולם".

רק מה? ההנהגה הזו היא "לעלם" - בהעלמה. לא תמיד זה חשוף וגלוי. יש מצבים וזמנים שבהם

למרות עומס העבודה שעל כתפיו, לא אחר הרבי להשיב לה במכתב. במכתבו של הרבי לא הייתה תרופת קסם. היו שם דברי ברכה, שלצידם שורה בה כתב הרבי: "אני מרגיש ומזדהה עם כאבך".

הנערה הכואבת ושבורת הלב כתבה לרבי מכתב נוסף, ובסגנון נועז וחצוף כתבה לרבי: "אינני מאמינה לך. אני מרגישה את הכאב בליבי, מתייסרת יום ולילה. אבל אתה?!"

גם על מכתב זה השיב לה הרבי, וכך כתב: "בעזרת השם, בעוד כמה שנים תתחנתי ואף תלדי ילדים. כאשר תתינוקן יצמחו השיניים הוא יבכה ויתייסר, ואת, כאמא, בוודאי תבכי יחד איתו ותחושי את כאבו". והרבי סיים: "כך אני מרגיש את צערך".

השם הנעלם

לאחר שהשם הבהיר לבני ישראל שהוא לצידם תמיד, המצוקה הרגשית שוכתה מעט. אבל הקושי עדיין נשאר: איך זה מסתדר ביחד? איך יכול להיות שהשם כואב איתנו את כאבנו, ובכל זאת נותן לזה להימשך?

מענה הקדוש ברוך הוא, "אהיה אשר אהיה", אכן מיישב את טענתם העיקרית של בני ישראל, כך שלא יעלו בדעתם שהקדוש ברוך הוא אינו חס בסבל הגלות שלהם, חס ושלום.

אך עדיין דרושה הסברה, איך עולים בקנה אחד שני העניינים: הקדוש ברוך הוא שרוי עם בני ישראל "בצרה", ובאופן ש"לו צר", וביחד עם זה הוא מאפשר את המשך קיומה של הצרה?

לכן השם מוסיף ואומר למשה עוד דבר, "ויאמר עוד א-לֹהִים אֶל מֹשֶׁה".

ומהו החלק השני של התשובה? "כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 'יְ-הוָה-אֱ-לֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם. . . שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם. זֶה שְׁמִי לְעֹלָם, וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר'".

המשמעות הראשונה של הפסוק היא ששמו הקבוע של השם הוא שם הויה, שמבטא את תכונת הרחמים האלוּקית. "זה שמי לעולם", מדגיש הקדוש ברוך הוא. בכל מצב ובכל תקופה,

ו. ראה רש"י לעיל (ב, כה): נתן עליהם לב ולא העלים עיניו. וראה פרש"י וילך (לא, יז): והסתרתני פני - כמו שאני רואה בצרתם (נת' בשיחה ש"פ וילך תשמ"ב).

מה שמבוטא בקול, מה שמרגישים על הברך ומה שחוויים בחיים נדמה כמו הסתרה. בגלות, לא ניכר ולא נראה איך התהליך כולו לטובתנו. אבל זה לא סותר את האמת הנצחית: "עמו אנוכי בצרה", תמיד.

סיפור מוכר בפרשת ויגש¹⁰ ממחיש זאת בצורה עוצמתית. יוסף הצדיק עובר שנים רבות של סבל, ניתוק מהמשפחה וגעגוע אין קץ. אי אפשר לומר שהשנים בבית פוטיפר בארץ ניכר, בטח לא בכלא, היו השנים היפות והטובות בחייו. אבל בסוף הוא מבין שהכול התגלגל לפי התוכנית האלוהית. עשרים ושתיים שנה חלפו והכול מתבהר לו. הוא מבין שכל פרט בתהליך היה נחוץ כדי שמשפחתו ואביו יוכלו לחיות ברווח ובשלווה בשנות הרעב. ההכרה הברורה הזו מנקה אותו מרגשות של כעס, טינה ונקמה כלפי אחיו שעוללו לו את

העוול.

השם לא תמיד חושף בפנינו את התוכנית הגדולה, ולא תמיד אנחנו מסוגלים להבין כל מהלך וכל דבר שקורה. אבל דבר אחד איננו ניתן לערעור: השם איתנו.

והאמת היא שזה נכון לא רק לימים אפלים שבהם אנו לא רואים וחשים את נוכחות השם. גם כאשר טוב לנו, אנחנו 'סוגרים את החודש' ובמשפחה כולם בריאים ואין לנו תלונות, ברוך השם - זה עדיין לא המצב האידיאלי. זו עדיין לא ההתגלות המלאה של השם. רק בגאולה האמיתית והשלמה, כשיבוא משיח צדקנו ויגאל אותנו, נחזה במו עינינו בהתגלות המלאה של הקדוש ברוך הוא, ואז נוכל, סוף כל סוף, להגות את שם השם המפורש בדיוק כפי שהוא נכתב.

10. הרבי מביא את הדוגמה הזו בגוף השיחה, בהערה 39.

תרגול מעשית

כאשר אנו מתפללים או מברכים מתוך הסידור, בכל פעם שכתוב שם השם אנו מתורגלים, כמו על אוטומט, לראות את אותיות השם המפורש אך להגות את שם "א-דני". מעתה, נשתדל לחשוב, לפחות מדי פעם, על משמעות הדברים.

מצד אחד, עלינו לדעת כי הכול לטובה. השם אוהב אותנו, הוא עומד לצידנו בגלות ואף מנהל את העולם בצורה הטובה ביותר בעבורנו. זה השם הכתוב, שם הוי' - שם הרחמים והגילוי האינסופי של השם. מצד שני, לא תמיד הטוב הזה מופיע בצורה גלויה. זו הסיבה לכך שאנו הוגים בפועל שם אחר. מה שלא יהיה המצב, בפנים אנו יודעים שהשם עימנו תמיד, בכל אשר עובר עלינו, אפילו בהסתרה.

צידה לדרך

אמר רבי ינאי: מה התאזמים הללו, אם חשש אחד בראשו חפרו מרגיש, בן אָמר הקדוש ברוך הוא כְּבִיכּוֹל "עֲמוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה"! (שמות רבה, ב, ה)

עבדים היינו

מאמר "עבדים היינו" - סידור עם דא"ח, רצג, ב

במאמר "עבדים היינו" נלמד על הסודות הרוחניים-קבליים של ה'קליפות' - המקור לכל הרהבתנות והחומרנות. נלמד על מקור כוחם של כוחות הטומאה, מאיפה הם שואבים את המשיכה והזהר שלהם, והיכן נמצאת האמת.

א. הכף ורצון

**שתי בחינות ברצון: רצון - חיצוניות הרצון;
חפץ - פנימיות הרצון**

יש בבחינת רצון שתי מדרגות: פנימית וחיצונית.
ובחינת פנימית שברצון נקרא חפץ. והחיצונית
נקרא רצון סתם.

כי ענין החפץ הוא בחינת פנימית התשוקה
מפנימית הנפש... מה שאין כן בחינת חיצונית
הרצון, שאינו נמשך מעצמות פנימיות הנפש
כלל, רק בחינת אחרים וחיצונית בלבד.

**שני משלים להבחנה בין שתי הרמות
ברצון: עבודה ושמחה**

(על דרך משל, באיזה רצון בעסק משה ומתן.
שהרעו בו בחינת פנימיות חפץ, וההשתדלות
לטרע בו - אין זה חפץ הפנימית, רק בחינת
חיצונית, כדי שיוכל לבא להפנימית הרצון שהוא
הרעו.

על דרך משל, רצון האדם לעשות משה
ושמחה לאהבו - שהוא עקר חפץ. ואף על פי
שאי אפשר שלא יקרא גם לזרים, וירצה בהם גם
כן, כי במשה ושמחה רוצה שהכל יאכלו וישמחו
- מכל מקום, אין בהם עקר חפץ הפנימית, רק
בחינת חיצונית וטפל בבחינת אחרים דרצון כו').

**חפץ - השפעה בבחינת פנימיות (פנים);
רצון - השפעה בבחינת חיצונית (אחור)**

והינו בחינת פנים ואחור שברצון.
וזהו הכלל:

דבבחינת פנים של רצון, שם נמשך ונשפע

האור והחיות בבחינת פנימיות, מאחר שחפץ
באותו הדבר בבחינת פנימיות.

אבל במה שאינו חפץ בבחינת פנימיות, רק
בבחינת אחרים וחיצונית, אינו מגיע לשם
ההשפעה והחיות רק בדרך אגב, כמאן דשדי בטר
בתפיה [= כמי שמשליך אחר כתפו] כו'.

משל להשפעה חיצונית - מסעודת המלך

ויובן זה על דרך משל, כאשר המלך עושה
סעודה ומשתה לכל שריו ועבדיו, ומוציא ממון
רב מאוצרותיו על המשתה הזאת.

שבודאי אין כוונתו ורצונו הפנימית בפזור
זה הגדול, רק בשביל השרים הגדולים ועבדים
החשובים, שיאכלו וישתו וישכרו ויתענגו מכל
מאכל שלחן המלך מכמה מיני מעדני מלכים כו'.

והנה ודאי ימצאו למשה המלך גם פחותי
ערך, כמו עבדים ושפחות הקטנים שאחרי
הריחים, שיאכלו מן השרים שישתירו מסעודת
חשובי השרים, או כמו העצמות שמשליכים
למטה שאכלים הכלבים וכהאי גוונא [= וכדומה].

הרי אי אפשר לומר שהיתה כוונת הפזור הגדול
הזה בשביל שירים הללו, שיאכלו פחותי העבדים
והשפחות שאחר הריחים והכלבים וכהאי גוונא.
הלא בודאי לא כוון המלך להוציא בשבילם אפלו
פרוטה אחת.

רק, כאשר כבר פאר ממון רב ברצון וחפץ
פנימיות בשביל סעודות השרים החשובים, אזי
נשפע גם כן בחינת חיצונית, שהם השרים, גם
לעבדים הקטנים.

והרי זה נקרא השפעה שבאה בבחינת חיצונית,
בדרך אגב בלבד, כמאן דשדי בטר בתפיה כו'.

שתי דרגות ברצון: פנימיות הרצון (חפץ) – רצון תכליתי, תשוקה פנימית מעצמות הנפש; חיצוניות הרצון (רצון) – רצון אמצעותי, שמוכרח רק כדי להשיג את התכלית.

שני הרצונות נקראים גם "פנים ו"אחור" – מה שמתבטא באופן הענקת השפע: השפעה מחפץ פנימי ניתנת פנים מול פנים, והשפעה מרצון חיצוני ניתנת מאחורי הכתפיים.

ב. חכמה שבתורה

פנימיות הרצון העליון – בתורה ובמצוות

והנמשל מכל זה יובן למשכיל למעלה:

בהיות שבהינה פנימית שברצון העליון שבעצמות אור אין סוף הוא המאיר לישראל דוקא, כמו שכתוב "אור ה' פניו אלי" דוקא.

והינו על ידי בחינת המשכות בחינת רצון העליון המאיר בתורה ומצוות דוקא.

חכמת התורה קובעת את ההמשכה האלוקית במצוות

דהנה כל עקר חכמת התורה נמשכה מבחינת פנימית רצון העליון.

שהרי כל ענין החכמה שבתורה היא בחינת התחכמות... באיזה אופן תתעורר המשכות אור אין סוף. והינו מה שגזרה חכמתו יתברך בחכמה שבתורה.

מצוות עשה גורמות להארת האלוקות – על פי חכמת התורה

כענין רמ"ח מצוות עשה, שבהם דוקא יהיה גלוי אור אין סוף למטה – כידוע שרמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח המשכות מאור אין סוף להאיר אורות בכלים מכלים שונים.

כמו: על ידי התפלגין יהיה נמשך אור אין סוף בד' מוחין, חכמה ובינה וחסד וגבורה, בד' פרשיות; ובמצות ציצית יהיה גלוי אור אין סוף בבחינת ל"ב נתיבות חכמה דמקיף הטלית; ובהאי גונא בשאר מצוות, כמו על ידי סכה במקיפים דאימא; ובאתרוג בבחינת מלכות וכיוצא.

וכל זה הוא רק על פי חכמה שבתורה, שגזרה לעשות הסכה והתפלגין והאתרוג באותו אופן שעל ידי זה יהיה דוקא המשכות גלוי אור אין סוף ולא על ידי אופן אחר וזולתו.

מצוות לא תעשה מנטרלות הפרעות להארת האלוקות – על פי חכמת התורה

וכמו כן גזרה חכמה שבתורה אופנים פרטיים בשם"ה לא תעשה, שהן כמה וכמה דברים פרטים שמונעים ומסתירים להיות גלוי אור אין סוף, וצריך להעביר את המונע מכל צד.

והוא אופנים פרטיים שבמצוות לא תעשה. כמו "לא תלבש שעטנז", שבוזה יהיה הסתלקות גלוי אור אין סוף ובהאי גונא, או שלא ימשך אור אלקי במקום שנאוי שנקרא "תועבת ה'..."

ובאדם הוא גם כן על ידי הבדלתו מדברים אסורים וקשורים בידי החיצונים שאין להם עליה למעלה, כי לא ישכון בהם האור האלקי...

עיקר חכמת התורה – פנימיות הרצון

ואם כן, הרי מובן על כל פנים שעקר ענין חכמה שבתורה הוא רק להתחכם איך שיהיה בחינת גלוי אור אין סוף למטה על ידי המצוות, שנקראו רמ"ח איברים דמלכא [= אברי המלך], ולהסיר כל מונע, שהן שם"ה לא תעשה.

שזהו ענין בחינת פנימיות רצון המאציל בכלל, שיהיה לו דירה בתחתונים בקיום המצוות, ובפרט, יש בכל מצוה ומצוה הארה פרטית מרצון הכללי הזה...

חכמת התורה היא ביטוי פנימיות הרצון האלוקי להתגלות בעולמות, היא קובעת איך תהיה ההתגלות האלוקית על ידי קיום המצוות – כאשר קיום מצוות עשה גורם להמשכת האורות האלוקיים, ושמירה על מצוות לא תעשה מנטרלות את ההפרעות גילוי האורות האלוקיים.

ג. עורך ולא פנים

ההשפעה לאומות העולם – בדרך אגב מההשפעה לישראל

על זה אמר "אור ה' פניו אלי", לישראל דוקא, שמקימין המצוות – שזהו בחינת פנימיות רצון העליון להיות גלוי אור אין סוף למטה כו'.

אך כאשר כבר נמשך בחינת הפנימיות רצון לישראל, על ידי התורה ומצוות, כנזכר לעיל, נמשך גם כן בחינת אחרים וחיצוניות הרצון

1. דברים, כב, יא.
2. שם, כה, טז.

העליון, שנקרא בחינת "ערף ולא פנים", לאמות העולם... שמקבלים השפעה בבחינת חיצונית ואחרים.

וענין קבלתו הוא רק בבחינת דרך אגב בלבד. דהינו על דרך משל הנזכר למעלה במשנה השירים, ולאחר שכבר נמשך האור והשפעה הפנימיות מפנימיות רצון העליון לסטרא דקדושה [= לצד הקדושה] בהמשכות אורות וכלים על ידי המצות...

ונמצא שההשפעה לחיצונים מבחינת אחרים, שבפניה, הרי זה ממש כמאן דשדי בתר כתפיה, בדרך אגב וטפל, בשעה שמשפיע לבחינת פנימיות בבחינת פנים. ואין בהשפעה לחיצונים מבחינת ערף שום הארה פנימיות מפנימיות רצון העליון כלל וכלל...

פנימיות הרצון העליון נמשכת דווקא לישראל, שמקיימים את המצוות; ורק אגב ההשפעה לישראל, מקבלות אומות העולם את שאריות השפעה בדרך אגב, ללא שום הארה פנימית.

ד. פרעה אותיות ערף

"פרעה" – ניקוח מקדושה מבחינת "ערף"

ובכל זה יובן שרש ענין פרעה מלה מצרים.

שלקך נקרא פרעה, על שם בחינת ערף - מפני ששרש ניקוחו למעלה מסטרא דקדושה [= מצד הקדושה] היא מבחינת ערף, שהוא בחינת אחרים דכתר עליון.

שם הוי' – פנימיות הרצון המתלבשת בחכמה; שורש ניקוח פרעה הוא בכתר, למעלה מהחכמה

ולזה אמר "מי הוי' אשר אשמע בקלו"⁴.

כי שם הוי' עצמו הוא בבחינת התלבשות רצון עליון בחכמה ובינה ומדות ודבור,

שהוא ענין ארבע אותיות הוי': יוד - צמצום דנקודת חכמה; ה' - בינה; ואו - מדות; ה' אחרונה - בחינת דבור, כידוע.

וכל זה הינו כפאשר אור השפעה נמשך מבחינת פנימיות הרצון בחכמה שבתורה, כנזכר לעיל באריכות.

אך הנה שרש ניקוח פרעה מבחינת ערף דאריך אנפין, שהוא למעלה מבחינת התלבשות הרצון

בחכמה שבמוחין...

על כן אמר "מי הוי' אשר אשמע [בקלו]" - שהוי' הוא בחכמה שלמטה, ולא בכתר שלמעלה מן החכמה כו'. על כן לא היה יודע משם הוי' כלל.

וזהו גם כן הטעם שהיה עקר בחינת קלפות דפרעה למטה ענין החצפה וההתנשאות, כמו שכתוב "לי יארי ואני עשיתיני" - כנזכר לעיל, ששרשו בבחינת הרומומות באחרים דכתר...

בפנים – פנימיות החיות בעורף – חיצונית החיות

וזהו פרעה אותיות ערף, על דרך משל ערף הראש באדם למטה.

דהנה עקר פנימיות החיות נמשך מן המוחין שבראש אל הלב. ועל כן עקר הארת החיות נכרת בפנים דנקא, לפי ששם עקר החיות.

רק אל הערף נמשכו גם כן ורידים וגידים עבים, להיות כי נמשך להם בחינת חיצונית החיות בדרך אגב, כמו מכל שפע שנמשך חיצונית אגב הפנימיות.

קליפת 'פרעה' מאופיינת בחוצפה והתנשאות, משום שהיא יונקת את חיותה ממקום גבוה מאד, אם כי החיות הזו מוענקת רק בדרך אגב.

השם "פרעה" מורכב מאותן אותיות של "הערף" – הארת החיות נמצאת בפנים, והחיות שבעורף היא רק אגב החיות הפנימית ששוררת בפנים.

ה. עבדים לפרעה

בני ישראל שלמעלה 'עבדים' לפרעה
בשרשו

וזהו "עבדים היינו לפרעה במצרים".

פרוש: אנו, בני ישראל דלעילא [= שלמעלה], בחינת המדות דאצילות, היינו עבדים לפרעה בשרשו, בחינת ערף דאריך אנפין, שמשם שרש ניקוח פרעה הגשמי למטה, כנזכר לעיל.

רק אחר מות האבות והשבטים – התחיל
שעבוד פרעה

והענין הוא, דכתיב "וימת יוסף [וכל אחיו] וכל

4. שמות א, ו-ח.

3. שם, ה, ב.

וגם אחרי מות האבות האיר ה' פניו מבחינת פנימיות הרצון וחפץ ה' אל השבטים גם כן, לפי שהשבטים... מקבלין גם כן מבחינת פנימיות הרצון והחפץ שבחכמה ובינה המלבש במדות עליונות, מאחר שנקרא "שבטי יה"...

אך לאחר שמתו השבטים וכל הדור ההוא, אז נפסק הארות פנימיות הרצון וחפץ המאציל מבני ישראל שנולדו אחר השבטים...

ועל כן הוא בגלות לקבל יניקה מפרעה הגשמי למטה, ולא עוד אלא שהיו עבדים לפרעה.

"עבדים היינו לפרעה במצרים": אצל האבות והשבטים הייתה הארה מפנימיות הרצון העליון, ולכן רק לאחר הסתלקותם התחיל השעבוד של 'בני ישראל' אצל 'פרעה'.

הדור ההוא. ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף."

ולכאורה אין זה רק טעם פשוט על פי דרכי הטבע - דבעוד יוסף מושל ומלך על מצרים לא היה פרעה גזר גזרות קשות, אך מפני שמות יוסף, "ויקם מלך חדש", וזהו הסבה לשעבוד בני ישראל בעבודה קשה.

אבל באמת, הנה גם על פי סוד ודרך הנסתר עולה טעם זה כמו שהיה בבחינת הנגלה על דרך הפשוט...

נדאי היה מאיר על האבות מבחינת פנים דאריק אנפין... וכמו שכתוב באברהם⁵ "התהלך לפניך דיקא."

5. בראשית יז, א.

ללמוד לבד או בחברותא?

מכתב מבואר

מכתב לבחור ישיבה שהתלבט האם ללמוד לבד או בחברותא, וכן האם להשקיע בלימוד לגירסא או לעיונא.

במכתבך אליי אתה כותב שהינך לומד בישיבה ובשיעור מבלי עזרת מורה. ושואל באיזה אופן, דרך ושיטה יאחז בלימוד תורתנו הקדושה - האם ירבה ללמוד למיגרס [בדגש על הספק כמותי והיקף הידע] או לעיונא [לימוד בעיון והעמקה], וכן מתלבט האם ללמוד בחברותא [יחד עם שותף] או לעצמו.

והנה, ידוע פסק [קביעת] רז"ל שבלימוד התורה צריכים להיות שני העניינים, הן למיגרס והן לעיונא. והריבוי ומיעוט מאחד לשני [המיון בין שתי שיטות הלמידה] תלוי בכשרונות ובנטיית נפשו של הלומד, ואין לקבוע בזה מסמרות [כללים מוחלטים].

אבל, לצד ההשקעה בלימוד כמותי ואיכותי, יש לדעת שמוכרחת הגירסא והבקיאות בהלכות הצריכות [האקטואליות] בחיים היומיומיים. וזה נכון בפרט בארצנו הקדושה תיבנה ותיכונן, שנתוספו בה נושאים ותחומים הלכתיים שלא קיימים בשאר המקומות בעולם, שהם הלכות התלויות בארץ, שמעטים הבקאים בהם. והרי "זה כל האדם" [זו תכלית קיומו וחיויו של האדם] - "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור", ולכן ידיעת ההלכות המעשיות חשובה כל כך.

כן מוכרח בדורנו זה, וביחוד לחברי עדות הספרדים, שמסורת אבותיהם הוא ללמוד את פנימיות התורה [תורת הנסתר והקבלה], לקבוע שיעור בלימוד נשמתא דאורייתא [נשמת התורה], החלק הנסתר תורה, שבדורנו זה נתגלתה ונתבארה בתורת החסידות...

ולשאלה אודות לימוד בעצמו או לימוד בחברותא: כבר ידוע דבר המשנה, שאחד מהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם הוא דיבוק חברים. ולכן נכון לסדר שיהיה לו לימוד בחברותא. אף שפשוט [אם כי, מובן מאלין] שאין להיבטל חס ושלוש מתלמוד תורה, גם אם אין חבר. וכבר אמרו רז"ל שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה לבדו, עליו נאמר שהקדוש ברוך הוא אומר: "אבוא אליך וברכתך".

(אגרות קודש, כרך יא, אגרת ג'תקסג)

הביאור מופיע בגופן כזה. מילים שעוזרות לשטף הקריאה הכנסנו ללא סוגריים, מילים שמבארות מושגים או מילים - מופיעות בתוך סוגריים.

יום שישי

כד טבת

כך מתפללים⁸.

לפני ברכת החודש מכריזים את זמן מולד הירח, כי נכון שיידעו את זמן המולד לפני שמברכים את החודש⁹.

מולד הירח ביום חמישי בבוקר, בשעה 08:45 וארבעה חלקים.

החזן בברכת החודש (זה לא מוכרח להיות החזן של שחרית או של מוסף) אומר את הברכה בעמידה, וגם הציבור עומד.

החזן לוקח את ספר התורה ומחזיק אותו בידו באמירת ברכת החודש¹⁰.

בברכת החודש אומרים: "ראש חודש שבט ביום החמישי הבא עלינו לטובה".

אחרי שמסיימים את ברכת החודש, החזן מוסר את ספר התורה לאדם אחר שיחזיק אותו בישיבה, והציבור רשאי לשבת.

לא אומרים "אב הרחמים"¹¹.

אחרי "אשרי" החזן שוב לוקח את ספר התורה וקורא "הללו".

אחרי התפילה עורכים התוועדות בבית הכנסת¹², באופן כזה שאחר כך יאכלו סעודת שבת בבית וימשיכו את ההתוועדות עם בני הבית¹³. כדאי שגם הנשים והבנות יערכו התוועדות¹⁴.

יום רביעי

ערב ראש חודש שבט

בערב ראש חודש יש להוסיף בלימוד תורה, בתפילה ובנתינת צדקה¹⁵, וכן מחלקים לצדקה

יום ההסתלקות של אדמו"ר הזקן ועת רצון מיוחדת שכל אחד צריך לנצל אותה, ומי שלא הספיק ישלים את הדברים בימים הבאים:

ללמוד לפחות פרק משניות אחד המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש של אדמו"ר הזקן (שניאור זלמן), סעיף אחד לפחות בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן, פרק אחד לפחות בתניא, ונושא מתוך מאמרי תורה אור לפרשת השבוע²; להוסיף בתפילה;

לתת צדקה לפעולות או מוסדות שקשורים במיוחד לאדמו"ר הזקן ועבודת הקודש שלו ושל שאר רבותינו נשיאינו³;

ולערוך התוועדות בה המתוועדים יקבלו החלטות טובות בנושאי תורה ומצוות⁴.

שבת קודש פרשת שמות

כה טבת

תהלים

בבוקר לפני התפילה אומרים את כל התהלים בציבור⁵. נוהגים לומר את התהלים לבושים בחליפה וכובע וחגורים באבנט⁶.

אחרי אמירת כל התהלים, מי שאין לו אב אב אם יאמר קדיש יתום. ואם יש חיוב (יארציט או משהו בשנת אבל), יאמר קדיש יתום אחרי אמירת כל ספר תהלים (לאחר אמירת ה"יהי רצון"⁷).

אחרי אמירת התהלים לומדים בציבור במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר

8. אג"ק ח"ד עמ' תג, קובץ מכתבים שבס"ס תהלים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 192, 'לוח היום-יום' כו כסלו וספר המנהגים עמ' 30.
9. סידור אדמו"ר. ליקוטי מהר"ח (בראש ח"ג, בהשטות לח"ב פה, ב), ושערי-רחמים על השערי-אפרים שער י ס"ק מז.
10. קצות השלחן סי' פג בבדה"ש ס"ק י, משערי אפרים שם סל"ו. ראה משנה-ברורה סי' קמו בשער-הציון ס"ק יח.
11. סידור אדמו"ר.
12. היום-יום, ל' בניסן.
13. אג"ק של הרבי כרך י עמ' ג.
14. ספר המנהגים עמ' 30. לקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 523.
15. התוועדויות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593.

1. ספר-השיחות תשמ"ו עמ' 286 הערה 66.
2. לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.
3. ליקוטי-שיחות שם עמ' 276, וספר השיחות שם.
4. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 292.
5. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח"ג עמ' תל.
6. כך נהג הרבי וכל הציבור עימו.
7. אג"ק של הרבי כרך י עמ' דש. ס' המנהגים עמ' 30 ועמ' 55.

את מה שהצטבר בקופות הצדקה במהלך החודש¹⁶.

היום אומרים גם את שיעור התהלים של יום ל בחודש¹⁷.

במנחה לא אומרים תחנון.

ליל ראש חודש

בתפילת ערבית, וכן בכל התפילות בראש חודש, "חיוב" לא עומד חזן¹⁸.

לא מכריזים "יעלה ויבוא" לפני שמונה עשרה בערבית ולא בשחרית מחר, אלא מזכירים לציבור בדפיקה על השולחן וכדומה¹⁹.

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר ומתפלל.

מנהגי ראש חודש

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון - מהערב ועד מחר (עד השקיעה²⁰) - אם נזכר אחרי שאמר את שם השם בברכת "בונה ברחמי" ירושלים", אומר אחרי סיום ברכת "בונה ברחמי": "ברוך . . . שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון". ואם נזכר אחרי שכבר התחיל לומר "ברוך" של הברכה הבאה, ממשיך את ברכת המזון ולא חוזר²¹.

לא מסתפרים²² ולא קוצצים ציפורניים בראש חודש²³.

הנשים נוהגות לא לעשות מלאכות מסוימות בראש חודש, כמו תפירה²⁴ וגיהוץ של בגדים שלא צריך לאותו יום²⁵ - בכל מקום לפי מנהגו²⁶.

יום המישי

ראש חודש שבט

בראש חודש יש להתאסף יחד בכל קהילה ובית כנסת, לערוך התוועדות ובה יאמרו "לחיים" ויברכו איש את רעהו בכל הברכות הטובות,

ידברו דברי תורה ויקבלו יחד החלטות טובות בענייני תורה ומצוות²⁷.

נוהגים להוסיף מאכל מיוחד בארוחה לכבוד ראש חודש²⁸.

יעלה ויבוא

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת שחרית או מנחה:

אם נזכר מיד אחרי שאמר את שם השם בסיום ברכת "המחזיר שכינתו לציון", יאמר "למדני חוקיך", ואז יאמר "יעלה ויבוא" ואחר כך ימשיך ויאמר "ותחזינה"²⁹.

ואם נזכר אחרי שכבר סיים את הברכה, יאמר "יעלה ויבוא" וימשיך בברכת מודים.

ואם נזכר אחרי שכבר התחיל "מודים", חוזר לברכת "רצה".

ואם נזכר אחרי שאמר את שם השם של סיום ברכת מודים או שים שלום, לפני שחוזר לברכת רצה משלים ואומר "[ברוך אתה ה'] למדני חוקיך", ואז חוזר לברכת רצה.

ואם נזכר אחרי שאמר את "היה לרצון" השני שבסיום שמונה עשרה, יחזור ומתפלל שוב (בלי לומר "ה' שפתיי תפתח"), או שייגש חזן ויתפלל את חזרת הש"ץ.

[ובשחרית] אם נזכר אחרי שהתפלל מוסף, אינו חוזר³⁰.

[ובמנחה] אם נזכר בתפילת ערבית - לאחר תפילת שמונה עשרה של ערבית יאמר מזמור תהלים ואחר כך יתפלל שוב את תפילת שמונה עשרה (בלי לומר יעלה ויבוא), ויכוון במחשבתו שזו תפילת נדבה³¹.

מי שהתחיל לאכול וכבר אכל "כזית" לפני השקיעה, גם אם נמשכה הארוחה אפילו כמה שעות אחרי צאת ראש חודש, אומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון - בתנאי שעדיין לא התפלל ערבית³².

שחרית

יש להשתדל במיוחד להתפלל שחרית במניין,

16. ספר-המנהגים עמ' 77.

17. ספר-המנהגים עמ' 19.

18. ספר-המנהגים עמ' 8, 36.

19. שם, וס' ידיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד פ"ז הערה 4.

20. קצות-השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדמוה"ז.

21. שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"י. סידור אדמוה"ז.

22. שו"ע אדמוה"ז סי' רס ס"א.

23. קצות-השולחן סי' עג בבדי-השולחן ס"ק ד, צוואת ריה"ח אות מח.

וראה בס' מנהגי ר"ח-חב"ד פ"א הע' 2, ובס' קיצור הלכות משו"ע

אדמוה"ז ב'מילואים' לס' רס-רסב (עמ' נד).

24. "תורת מנחם - התוועדות" תשד"מ ח"ב עמ' 948.

25. שערי-תשובה ס"ק ג. כף-החיים ס"ק ל, לב.

26. שו"ע ורמ"א סי' תיז ס"א.

27. היום-יום, ל' ניסן. 'התוועדות' תש"נ ח"ג עמ' 383.

28. ראה שו"ע או"ח סי' תיט וכף-החיים שם ס"ק ד.

29. כף-החיים סי' קיד ס"ק כח.

30. שו"ע אדמוה"ז סי' קכו ס"ג.

31. לוח כולל-חב"ד בד"ח מרחשוון.

32. שו"ע אדמוה"ז שם סעיף יז.

כד טבת

תקע"ג

הסתלקות אדמו"ר הזקן, במוצאי שבת פרשת שמות בשעה עשר וחצי בלילה, בכפר פייענא, בהיותו בן שישים ושבע.

החסידים לא ידעו היכן לטמון את גופו הקדוש של אדמו"ר הזקן, והניחו את הארון על עגלה. העגלון נטש את המושכות והתיר לסוסים את הרצועה, ובאורח פלא הם ניווטו בעצמם את הדרך ועצרו בסמוך לעיר האדיטש, ששכנה במרחק כארבע מאות קילומטרים מהכפר. שם שכן בית עלמין יהודי גדול ומכובד, והחסידים שעשו את כל הדרך הארוכה הזו ברגל כשהם מבוססים בשלג, הבינו כי רצונו של אדמו"ר הזקן להיטמן שם - וכך עשו.

ימים אחדים לפני הסתלקותו אמר אדמו"ר הזקן: "נשבע אני בחיי נפשי, שבכל מקום שיהודי יעבוד את השם מתוך מסירות נפש - אהיה עמו ואעזור לו". ובליל הסתלקותו אמר: "מי שיאחז בידית הדלת שלי (יתחבר אליי), אעשה לו טובה בעולם הזה ובעולם הבא".

עם פטירת אביו, אדמו"ר האמצעי קיבל את הנהגת

כדי לומר הלל עם הציבור³³. ומי שמאחר לתפילה בציבור, לא יאמר את ההלל עם הציבור אלא לפי סדר התפילה³⁴.

באמירת ההלל, כל אחד מברך בעצמו ברכות ההלל ("לקרוא את ההלל" ו"מלך מהולל בתשבחות")³⁵.

את הקטע "ואברהם זקן", שאומרים שלוש פעמים מיד לאחר אמירת הלל - גם החזן אומר, לפני שאומר קדיש תתקבל³⁶.

אחרי שמכניסים את ספר התורה לארון הקודש, חולצים את התפילין של רש"י ומניחים תפילין של רבינו תם. קוראים בהן קריאת שמע, פרשות "קדש" "והיה כי יביאך" ושש זכירות (ואת השיעורים היומיים לומדים אחרי סיום כל התפילה)³⁷. אחר כך חולצים את התפילין ומתפללים מוסף.

לא מלבישים בחזרה את הזרוע בשרוול אחרי חליצת התפילין של רבינו תם לפני מוסף³⁸, וכן אין להכניס את שרוול החליפה מתחת לאבנט³⁹ - ומתפללים כך מוסף⁴⁰.

החזן לא מסיים "ובא לציון" בקול רם. מכיוון שיש הפסקה ארוכה בין הכנסת ספר התורה לארון הקודש לבין אמירת חצי קדיש שלפני מוסף, החזן צריך לומר מזמור תהלים כלשהו לפני אמירת הקדיש, ולפחות את סיומו לומר בקול⁴¹.

מנהג עתיק ללמוד בכל ראש חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י ופירושים נוספים מפרק התהלים האישי המתאים לגיל (לדוגמה, מי שהוא בן שלוש עשרה - פרק יד). אם יש בפרק יותר משנים עשר פסוקים (ובשנה מעוברת, אם יש יותר משלושה עשר), מחלקים את הפרק ולומדים בכל ראש חודש מספר פסוקים כך שבמהלך השנה ילמדו את הפרק כולו. ואם יש פחות פסוקים, חוזרים ולומדים שוב את הפרק.

33. רמ"א תכב, ב. שו"ע אדמוה"ז תפח, ג.

34. המזכיר הרה"ח ר"ל גרונר בשם הרבי בשם אדמו"ר מהור"צ בשם אדמו"ר מהורש"ב. וראה כף-החיים סי' תכב ס"ק לח.

35. ספר-המנהגים שם, וראה אג"ק חלק טז עמ' פד. שיחות-קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322.

36. היום-יום, אדר"ח חשוון. ספר-המנהגים עמ' 36.

37. ספר-המנהגים עמ' 36.

38. מנהג ישראל תורה סי' צא ס"ק כו.

39. הרה"ח ר' דובער חן ע"ה בשם הבעש"ט.

40. כך נהג הרבי.

41. ספר-המאמרים (ליקוט) לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ח"ב עמ' שטז. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"כ עמ' רפג.

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

של הרבי - שמילא את מקומו של הרב קוזבניקוב ברבנות העיר - היה בין אלו שעסקו בהעברת גופתו של הרב קוזבניקוב לקבורה במקום החדש, והיה מספר בהתפעלות על כך שגופו נמצא שלם כאילו נקבר באותו יום, מה שמעיד על קדושתו הרבה.

כה טבת

תר"מ

נולדה הרבנית חנה שניאורסון, אימו של הרבי, בעיר ניקולייב. הוריה היו הרב הגאון החסיד ר' מאיר שלמה ינובסקי, שכינה כרב העיר, והרבנית רחל שהייתה בתו של הרב הגאון ר' יצחק פושניץ, רבה של העיירה דוברינקה.

הרבנית ניחנה בתכונות אישיות נדירות. שנים רבות של כאב ויגון עברו עליה, בתקופת מאסרו של בעלה והגלייתו, ולאחר פטירתו כשנותה בודדה ונתונה לרדיפות. אפילו בתקופות קשות אלה פניה לא היו עצובות, ואת כאבה נצרה בליבה.

כט טבת

תרפ"ו-תרפ"ח [משוער]

נפטר סבו של הרבי, הרב הגאון החסיד ר' ברוך שניאור - שהיה בנו של הרב הגאון החסיד ר' לוי יצחק, בנו של אדמו"ר ברוך שלום (הרב"ש), בן אדמו"ר הצמח צדק. היה חסיד של אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הרשב"ב ואדמו"ר הרי"צ, נודע כגאון גדול ובעל זיכרון נפלא, וידע את כל הש"ס בעל פה.

חסידות חב"ד. מאמריו של אדמו"ר האמצעי היו מוסברים היטב ומשכו אברכים כישורניים מאד לחסידות חב"ד. בתקופתו התרבה מאד מספר החסידים, עד שהוכפל ושולש לעומת מספרם בימי אדמו"ר הזקן. זקני החסידים סיפרו שבשנה הראשונה לנשיאותו של אדמו"ר האמצעי נוספו ברוסיה הלבנה (בלרוס) לבדה חמישה עשר אלף חסידים, ובשנה השנייה הפך מחוז צ'רניגוב כולו (כיום מחוז בצפון אוקראינה, על גבול בלרוס) לחסידי-חב"ד.

תשי"ב

הרבי הורה לתלמידי הישיבות להשתדל ללמוד לפני החתונה את ההלכות הנדרשות על מנת לקבל "סמיכה" להוראת הלכה. לעתים תכופות, הסביר הרבי, מתעוררות בבית שאלות שונות בהלכה וצריך שיהיה בבית רב שיוכל לפסוק את ההלכה.

כז טבת

תרס"ח

נפטר הרב הגאון החסיד ר' דב זאב קוזבניקוב, רב העיר יקטרינוסלב, מזקני חסידי אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר הרשב"ב, שבבחרותו זכה לבקר עוד אצל אדמו"ר הצמח צדק.

הרב קוזבניקוב היה מהמיוחדים בין החסידים, גאון גדול בנגלה ובחסידות וצנוע ביותר. התפרסם כאדם מורם מעם ואגדות רבות סופרו עליו כאיש קדוש ומחולל פלאות.

עשרים וחמש שנה אחרי פטירתו של הרב קוזבניקוב, החליטו השלטונות להעביר את בית העלמין היהודי ביקטרינוסלב למקום אחר. אביו

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

הבו נתחכסם להון דלמא יסגון ויהי ארי יערענגא
קרב ויתוספון אף אנון על סנאנא ויגיוחון בנא
קרב ויסקון מן ארעא: י" וישימו עליו שרי
מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות
לפרעה את-פתם ואת-רעמסם: וישימו עליו
שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות
לפרעה את-פתם ואת-רעמסם: ומניאו עליהון
שלטונין מבאישין בדיל לענואהון בפלחנהון
ובנו קרני בית אוצרא לפרעה ית פיתום וית
רעמסם: י" ובאשר יענו אתו בן ירבה וכן יפרץ
ויקצו מפני בני ישראל: ובאשר יענו אתו בן
ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל: וכמא
דמענן להון בן סגן וכן תפקין ועקת למצראי מן
קדם בני ישראל: י" ויעבדו מצרים את-בני
ישראל בפרד: ויעבדו מצרים את-בני ישראל
בפרד: ואפלומו מצראי ית בני ישראל בקשיו:
י" וימררו את-חיייהם בעבדה קשה בחמר
ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את כל-עבדתם
אשר-עבדו בהם בפרד: וימררו את-חיייהם
בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל-עבדה
בשדה את כל-עבדתם אשר-עבדו בהם בפרד:
ואמררו ית חיייהון בפלחנא קשיא בטינא
ובלבנין ובכל פלחנא בחקלא ית כל פלחנהון
דאפלומו בהון בקשיו: י" ויאמר מלך מצרים
למולדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם
השנית פועה: ויאמר מלך מצרים למולדת
העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית
פועה: ואמר מלפא דמצרים לחיתא יהודיתא
דשום חדא שפרה ושום תניגא פועה: י" ויאמר
בידכן את-העבריות וראיתן עליהבנים אם-
בן הוא והמתן אתו ואם-בת הוא וחיה: ויאמר
בידכן את-העבריות וראיתן עליהבנים אם-בן
הוא והמתן אתו ואם-בת הוא וחיה: ואמר פד

א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את
יעקב איש וביתו באו: ואלה שמות בני ישראל
הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ואלין
שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר
ואנש ביתה עלו: ב ראובן שמעון לוי ויהודה:
ראובן שמעון לוי ויהודה: ראובן שמעון לוי
ויהודה: ג יששכר זבולן ובנימן: יששכר זבולן
ובנימן: יששכר זבולן ובנימן: ד דן ונפתלי גר
ואשר: דן ונפתלי גר ואשר: דן ונפתלי גר
ואשר: ה ויהי כל-נפש יצאי ירד-יעקב שבעים
נפש ויוסף היה במצרים: ויהי כל-נפש יצאי
ירד-יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: והיה
כל נפשתיא נפקי ירפא דיעקב שבעין נפשו ויוסף
דהיה במצרים: וימת יוסף וכל-אחיו וכל
הדור ההוא: וימת יוסף וכל-אחיו וכל הדור
ההוא: ומית יוסף וכל אחוהי וכל דרא ההוא:
ו ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד
מאד ותמלא הארץ אתם: ובני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ
אתם: ובני ישראל נפישו ואתילדו וסגיא
ותקיפו לחדא לחדא ואתמליאת ארעא מנהון: פ
ח ויקם מלך-חדש על-מצרים אשר לא-ידע
את-יוסף: ויקם מלך-חדש על-מצרים אשר לא-
ידע את-יוסף: וקם מלפא חדתא על מצרים דלא
מקיים גזרת יוסף: ט ויאמר אל-עמו הנה עם בני
ישראל רב ועצום ממנו: ויאמר אל-עמו הנה עם
בני ישראל רב ועצום ממנו: ואמר לעמוהא
עמא בני ישראל סגן ותקיפין מננא: י" הבה
נתחכמה לו פן-ירבה וה'ה כיתקראנה
מלחמה ונוסף גס-הוא על-שנאינו ונלחם-
בנו ועלה מן-הארץ: הבה נתחכמה לו
פן-ירבה וה'ה כיתקראנה מלחמה ונוסף
גס-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו ועלה מן-הארץ:

תהיון מולדן ית יהודיתא ותחזין על מתברא אם
 בר הוא תקטלן יתה ואם ברתא היא ותקמנה:
 ויתיראן המילדת אתהאלהים ולא עשו
 כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחזין את
 הילדים: ויתיראן המילדת אתהאלהים ולא עשו
 כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחזין את
 הילדים: ודחילא חיתא מן קדם יי ולא עבדא
 כמא דמליל עמהן מלכא דמצרים וקמא ית
 בנאי:

שני יי ויקרא מלך-מצרים למילדת ויאמר להן
 מדוע עשיתן הדבר הזה ותחזין את-הילדים:
 ויקרא מלך-מצרים למילדת ויאמר להן מדוע
 עשיתן הדבר הזה ותחזין את-הילדים: וקרא
 מלכא דמצרים לחיתא ואמר להן מה דין
 עבדתין ית פתגמא קדין וקממתין ית בנאי:
 ויתאמרן המילדת אלפרעה פי לא כנשים
 המצרית העברית כיונות הנה בטרם תבוא
 אליהן המילדת וילדו: ותאמרן המילדת אל-
 פרעה פי לא כנשים המצרית העברית כיונות
 הנה בטרם תבוא אליהן המילדת וילדו: ואמרא
 חיתא לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא
 ארי חסין אנן עדי לא עלת לותמן חיתא
 וילידן: כ וייטב אלהים למילדת וירב העם
 ויעצמו מאד: וייטב אלהים למילדת וירב העם
 ויעצמו מאד: ואוטיב יי לחיתא וסגי עמא
 ותקיפו לחדא: ט ויהי כיוראו המילדת את
 האלהים ויעש להם בתים: ויהי כיוראו
 המילדת אתהאלהים ויעש להם בתים: והיה
 כד דחילא חיתא מן קדם יי ועבד להון בתין:
 כ ויצו פרעה לכל-עמו לאמר בליהבן תילוד
 היארה תשליכוהו וכל-הבת תחיון: ויצו פרעה
 לכל-עמו לאמר בליהבן תילוד היארה תשליכוהו
 וכל-הבת תחיון: ופקיד פרעה לכל עמה למימר
 כל ברא דיתיליד ליהודאי בנהרא תרמנה וכל

ברתא תקימון: פ א וילד איש מבית לוי ויקח
 את-בת-לוי: וילד איש מבית לוי ויקח את-בת-
 לוי: ואזל גברא מדבית לוי ונסיב ית בת לוי:
 ויתר האשה ותלד בן ותרא אתו כייטוב
 הוא ותצפנהו שלשה ירחים: ויתר האשה
 ותלד בן ותרא אתו כייטוב הוא ותצפנהו שלשה
 ירחים: ועדיאת אתתא וילידת בר וחות יתה ארי
 טב הוא ואטמרתה תלתא ירחין: ג ולא-יכלה
 עוד הצפינו ותקח-לו תבת גמא ותחמרה
 בחמר ובזפת ותשם בה את-הילד ותשם
 בסוף על-שפת היאר: ולא-יכלה עוד הצפינו
 ותקח-לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת
 ותשם בה את-הילד ותשם בסוף על-שפת
 היאר: ולא יכילת עוד לאטמרותה ונסיבת לה
 תבואת דגומא וחפתה בחמרא ובזפתא ושויתא
 בה ית רביא ושויתתה בינערא על כיו נהרא:
 ד ותתצב אחתו מרחק לדעה מה-יעשה לו:
 ותתצב אחתו מרחק לדעה מה-יעשה לו:
 ואתעתדת אחתה מרחיק למידע מה יתעבד לה:
 ה ותרד בת-פרעה לרחץ על-היאר ונערתיה
 הלכת עליה היאר ותרא את-התבה בתוך
 הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה: ותרד בת-
 פרעה לרחץ על-היאר ונערתיה הלכת עליה
 היאר ותרא את-התבה בתוך הסוף ותשלח
 את-אמתה ותקחה: ונחתת בת פרעה למסחי על
 נהרא ועולימתה מהלכין על כיו נהרא וחות ית
 תבואת בגו יערא ואושטת ית אמתה ונסבתה:
 ו ותפתח ותראהו את-הילד והנה-נער בכה
 ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה:
 ותפתח ותראהו את-הילד והנה-נער בכה
 ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: ופתחת
 וחות ית רביא וקא עולימא בכי וחסת עלוהי
 ואמרת מבני יהודאי הוא דין: ו ותאמר אחתו
 אל-בת-פרעה האלד וקראתי לך אשה מינקת

ית מצרעה וטמרה בחלא: י ויצא ביום השני
 והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע
 למה תכה רעך: ויצא ביום השני והנה שני
 אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה
 רעך: ונפק ביומא תנינא וקא תרין גברין
 יהודאין נצן ואמר לחיבא למא את מחי לחברך:
 י ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו
 הלהרגנו אתה אמר פאשר הרגת את המצרי
 ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: ויאמר מי
 שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגנו אתה אמר
 פאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן
 נודע הדבר: ואמר מן שוין לגבר רב ודן עלנא
 הלמקטלי את אמר פמא דקטלתא ית מצרעה
 ודחיל משה ואמר בקושטא אתידע פתגמא:
 י ושמע פרעה את הדבר הוה ויבקש להרג
 את משה ויברח משה מפני פרעה וישב
 בארץ-מדן וישב על-הבאר: ושמע פרעה
 את הדבר הוה ויבקש להרג את משה ויברח
 משה מפני פרעה וישב בארץ-מדן וישב על-
 הבאר: ושמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא
 למקטל ית משה וערק משה מן קדם פרעה
 ויטיב בארעא דמדן ויטיב על בירא: י ולכתו
 מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה
 את-הרהטים להשקות צאן אביהן: ולכתו מדין
 שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את-
 הרהטים להשקות צאן אביהן: ולרפא דמדן
 שבע בנן ואתאה ודלאה ומלאה ית רהטא
 לאשקאה ענא דאביהן: י ויבאו הרעים
 ויגרשו ויקם משה וישען וישק את-צאנם:
 ויבאו הרעים ויגרשו ויקם משה וישען וישק
 את-צאנם: ואתו רעיא וטרדונן וקם משה
 ופרקנון ואשקי ית ענהן: י ותבאנה אל-רעואל
 אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: ותבאנה
 אל-רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום:

מן העברית ותינק לך את-הילד: ותאמר אחת
 אל-בת-פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת מן
 העברית ותינק לך את-הילד: ואמרת אחתה לבת
 פרעה האיזיל ואקרי לך אתתא מינקתא מן
 יהודיטא ותוניק לך ית רביא: ח ותאמר-לה
 בת-פרעה לבי ותלך העלמה ותקרא את-אם
 הילד: ותאמר-לה בת-פרעה לבי ותלך העלמה
 ותקרא את-אם הילד: ואמרת לה בת פרעה
 איזילי ואזלת עולמתא וקרת ית אמה דרביא:
 ט ותאמר לה בת-פרעה הילכי את-הילד הוה
 והינקו לי ואני אתן את-שכרך ותקח האשה
 הילד ותניקוהו: ותאמר לה בת-פרעה הילכי
 את-הילד הוה והינקו לי ואני אתן את-שכרך
 ותקח האשה הילד ותניקוהו: ואמרת לה בת
 פרעה אוכלי ית רביא הדין ואונקיה לי ואנא
 אתן ית אגרך ונסביבת אתתא ית רביא ואונקתה:
 י ויגדל הילד ותבאהו לבת-פרעה ויהי-לה לבן
 ותקרא שמו משה ותאמר כי מן-המים
 משיתוהו: ויגדל הילד ותבאהו לבת-פרעה ויהי-
 לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן-המים
 משיתוהו: וירא רביא ואיתיתה לבת פרעה והוה
 לה לבר וקרת שמה משה ואמרת ארי מן מיא
 שחלתה:

שלשי י ויהי א בים הים ויגדל משה ויצא
 אל-אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה
 איש-עברי מאחיו: ויהי א בים הים ויגדל
 משה ויצא אל-אחיו וירא בסבלתם וירא איש
 מצרי מכה איש-עברי מאחיו: והוה ביומא
 האנון ורבא משה ונפק לות אחוהי וחזא
 בפלחנהון וחזא גבר מצרי מחי לגבר יהודי
 מאחוהי: י ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך
 את-המצרי ויטמנהו בחול: ויפן כה וכה וירא
 כי אין איש ויך את-המצרי ויטמנהו בחול:
 ואתפני לכא ולכא וחזא ארי לית גברא ומחא

וַיִּצְחַק וַיֹּדַעם יַעֲקֹב: כֹּה וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֹּדַע אֱלֹהִים: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֹּדַע אֱלֹהִים: וּגְלִי קָדָם יְיָ שֶׁעָבָדָא דְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּמִימְרָה לְמַפְרָקְהוֹן יְיָ: ס

רבי' א וּמֹשֶׁה הָיָה רָעָה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֲתָנוּ
כְּתוּב מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא
אֶל־הָר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה: וּמֹשֶׁה הָיָה רָעָה
אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֲתָנוּ כְּתוּב מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן
אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הָר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה:
וּמֹשֶׁה הָיָה רָעִי יְתָ עָנָא דִּיתְרוֹ חֲמוּהִי רַבָּא
דְּמִדִּין וַדְּבַר יְתָ עָנָא לְבִתְרִי שְׁפִר רַעֲיָא לְמִדְבָּרָא
וְאָתָא לְטוֹרָא דְּאַתְגָּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּי לְחוּרָב:
כ וַיֵּרָא מֶלֶאכֶד יְהוָה אֵלָיו בְּלִבְת־אֵשׁ מִתּוֹךְ
הַסֶּנֶה וַיֵּרָא וְהָנָה הַסֶּנֶה בְּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסֶּנֶה
אֵינְנוּ אָפֵל: וַיֵּרָא מֶלֶאכֶד יְהוָה אֵלָיו בְּלִבְת־אֵשׁ
מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה וַיֵּרָא וְהָנָה הַסֶּנֶה בְּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסֶּנֶה
אֵינְנוּ אָפֵל: וְאַתְגָּלִי מֶלֶאכָא דִּי לֵה בְּשִׁלְהוּבִית
אֲשֶׁתָּא מְגוּ אֲסָנָא וְחִזָּא וְהָא אֲסָנָא בְּעֵר בָּאֲשֶׁתָּא
וְאֲסָנָא לִיתוּהִי מִתְאָכִיל: ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֵה־
נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה וַיְהִי מִדּוּעַ
לֹא־יִבְעֵר הַסֶּנֶה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֵה־נָא וְאֶרְאֶה
אֶת־הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא־יִבְעֵר הַסֶּנֶה:
וְאָמַר מֹשֶׁה אֲתַפְנִי כְעַן וְאֲחֻזִּי יְתָ חֲזוֹנָא רַבָּא
הַדִּין מָא דִּין לֹא מִתּוֹקֵד אֲסָנָא: ד וַיֵּרָא יְהוָה כִּי
סָר לְרֹאשׁוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנְנִי: וַיֵּרָא יְהוָה כִּי
סָר לְרֹאשׁוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנְנִי: וְחִזָּא יְיָ אֲרִי
אֲתַפְנִי לְמַחֲזִי וַיִּקְרָא לֵה יְיָ מְגוּ אֲסָנָא וְאָמַר מֹשֶׁה
מֹשֶׁה וְאָמַר הָא אָנָּא: ה וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלָם
שְׁלִנְעִלִיד מַעַל רִגְלִיד כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲתָהּ
עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמְת־קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב
הָלָם שְׁלִנְעִלִיד מַעַל רִגְלִיד כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אֲתָהּ עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמְת־קֹדֶשׁ הוּא: וְאָמַר לֹא

וְאַתְּאָה לֹת רַעוּאֵל אָבוּהֶן וְאָמַר מָה דִּין
אוֹחֲרִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין: ו וְאַתְּמָרְן אִישׁ
מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים וְגַם־דָּלָה דָּלָה לָנוּ
וַיִּשְׁק אֶת־הַצֹּאן: וְאַתְּמָרְן אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד
הָרָעִים וְגַם־דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁק אֶת־הַצֹּאן:
וְאָמַר גְּבָרָא מִצְרָאָה שְׂזַכְנָא מִיַּד רַעֲיָא וְאַךְ
מִדְּלָא דָּלָא לָנָא וְאַשְׁקִי יְתָ עָנָא: ז וַיֹּאמֶר
אֶל־בְּנֵיתָיו וְאִין לָמָּה זֶה עוֹבְדֶתֶן אֶת־הָאִישׁ
קְרָאן לוֹ וַיֹּאכֵל לָחֶם: וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵיתָיו וְאִין
לָמָּה זֶה עוֹבְדֶתֶן אֶת־הָאִישׁ קְרָאן לוֹ וַיֹּאכֵל לָחֶם:
וְאָמַר לְבְנֵיתָהּ וְאִין הוּא לָמָּה דְנָן שְׂבַקְתִּין יְתָ
גְּבָרָא קָרָן לֵה וַיִּכּוֹל לְחֶמֶא: ח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לְשִׁבְת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צִפְרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְשִׁבְת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צִפְרָה
בְּתוֹ לְמֹשֶׁה: וְצָבִי מֹשֶׁה לְמִיתָב עִם גְּבָרָא וַיְהִי
יְתָ צִפְרָה בְּרִתָּהּ לְמֹשֶׁה: ט וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ גִּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הֵיְתִי בְּאֶרֶץ
נִכְרִיה: וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גִּרְשֹׁם כִּי אָמַר
גֵּר הֵיְתִי בְּאֶרֶץ נִכְרִיה: וַיֵּלֶדֶת בֶּר וַיִּקְרָא יְתָ שְׁמָהּ
גִּרְשֶׁם אֲרִי אָמַר דִּיר הָרִיתִי בְּאַרְע נִיכְרָאָה: פ
כ וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיֹּאנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבָדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל
שׁוֹעַתָם אֱלֹהֵי־אֱלֹהִים מִן־הָעֲבָדָה: וַיְהִי בַיָּמִים
הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאנְחוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבָדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל־
הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבָדָה: וְהָיָה בְיוֹמָיָא סְגִיָּאִיא
הָאֲנָוִן וּמִית מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם וְאַתְּנָחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִן פְּלַחְנָא דִּיהוָה קָשִׁי עֲלֵיהוֹן וַיִּזְעְקוּ וַיִּסְלִיקַת
קְבִלְתָּהוֹן לְקָדָם יְיָ מִן פְּלַחְנָא: כ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־
אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם
אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ יְתָ
קְבִלְתָּהוֹן וַדְּכִיר יְיָ יְתָ קִמְמָה דְּעִם אַבְרָהָם דְּעִם

לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרָעָה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וְעַתָּה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרָעָה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וְכַעַן אֵימָא וְאַשְׁלַחְנָךְ לֹת פְּרָעָה וְאַפִּיק יָת עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: י' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִי אֵלֶךְ אֶל־פְּרָעָה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִי אֵלֶךְ אֶל־פְּרָעָה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יי מִן אֲנֹא אֲרִי אֲזִיל לֹת פְּרָעָה וְאַרְי אֲפִיק יָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: י" וַיֹּאמֶר בִּי־אֱהִיָּה עֹפֹךְ וְהִזְלִיךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעַם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר בִּי־אֱהִיָּה עֹפֹךְ וְהִזְלִיךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעַם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה: וַאֲמַר אֲרִי יְהִי מִימָרִי בְּסַעֲדֹךָ וְדִין לָךְ אֶתָּא אֲרִי אֲנֹא שְׁלַחְתִּיךָ בְּאַפְקוֹתֶיךָ יָת עַמָּא מִמִּצְרַיִם תַּפְלַחוּן קְדָם יי עַל טוֹרָא הַדִּין: י" וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בֹא אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שָּׁמוֹ מַה אָמַר אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בֹא אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שָּׁמוֹ מַה אָמַר אֱלֹהִים: וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יי הֵא אֲנֹא אֲתִי לֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאֵימַר לְהוֹן אֱלֹהָא דְאַבְהַתְכוֹן שְׁלַחְנִי לְוַתְכוֹן וְיִמְרוּן לִי מַה שָּׁמָּה מַה אֵימַר לְהוֹן: י" וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה וַאֲמַר כֹּדֵנָּה תִימַר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי לְוַתְכוֹן: י" וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה

תִּקְרַב הִלְכָא שְׂרִי סִינַךְ מַעַל רִגְלֶךָ אֲרִי אֲתִירָא דְאַתָּה קָאִים עֲלוּהִי אֲתִיר קְדִישׁ הוּא: ו' וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְיָךְ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִסְתַּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהִבֵּיט אֶל־הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְיָךְ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִסְתַּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהִבֵּיט אֶל־הָאֱלֹהִים: וַאֲמַר אֲנֹא אֱלֹהָא דְאַבְיָךְ אֱלֹהָא דְאַבְרָהָם אֱלֹהָא דְיִצְחָק וְאֱלֹהָא דְיַעֲקֹב וְכַבְשָׁנוֹן מֹשֶׁה לֹאֲפֹהִי אֲרִי דְחִיל מִלֹּאֲסַתְפֹּלָא בְּצִית יִקְרָא דִּי: ו' וַיֹּאמֶר יְהוָה רֵאֵה רְאִיתִי אֶת־עֵינֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יִדְעָתִי אֶת־מַכְאֵבָיו: וַיֹּאמֶר יְהוָה רֵאֵה רְאִיתִי אֶת־עֵינֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יִדְעָתִי אֶת־מַכְאֵבָיו: וַאֲמַר יי מְגֵלָא גְלִי קְדָמִי יָת שְׁעָבוֹד עַמִּי דִּי בְּמִצְרַיִם וְיָת קְבֻלָּתְהוֹן שְׁמִיעַ קְדָמִי מִן קְדָם מִפְּלַחִיהוֹן אֲרִי גְלִי קְדָמִי יָת בִּיבִיהוֹן: ח' וְאֹרְדִי לְהַצִּילוֹ א מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֵלְתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־הָאָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־הָאָרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְרִבְשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְתַחְתִּי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרִי וְהַחֲנוּ וְהִיבֹסִי: וְאֹרְדִי לְהַצִּילוֹ א מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֵלְתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־הָאָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־הָאָרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְרִבְשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְתַחְתִּי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרִי וְהַחֲנוּ וְהִיבֹסִי: וְאֶתְגִּלְתִּי לְשׁוֹבֵיטְהוֹן מִיַּד דְּמִצְרָאִי וְלֹאֲסַקוֹתְהוֹן מִן אֲרַעָא הַהִיא לְאַרְעָא טַבָּא וּפְתִיָּא לְאַרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְרִבְשׁ לְאַתֵּר כְּנַעֲנִי וְחַתָּאִי וְאַמֹּרָאִי וּפְרָזָאִי וְחֻזָּאִי וִיבֹסָאִי: ט' וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאָהָא אֵלַי וְגַם־רִאִיתִי אֶת־הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאָהָא אֵלַי וְגַם־רִאִיתִי אֶת־הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: וְכַעַן הֵא קְבִילַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַלְת קְדָמִי וְאַף גְּלִי קְדָמִי יָת דּוֹחָקָא דִּי מִצְרָאִי דְחָקִין לְהוֹן: י' וְעַתָּה

תאמר אל־בני ישראל יהוה אלהי אבותיכם
אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני
אליכם והשמי לעלם וזה זכרי לדר דר:
ויאמר עוד אלהים אלי־משה כה תאמר אל־בני
ישראל יהוה אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי
יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם והשמי לעלם
וזה זכרי לדר דר: ואמר עוד יי למשה כדנן
תימר לבני ישראל יי אלהא דאבהתכון אלהא
דאברהם אלהא דיצחק ואלהא דיעקב שלחני
לותכון דין שמי לעלם ודין דכרני לכל דר ודר:
חמישי כו לך ואספת את־זקני ישראל ואמרת
אלהם יהוה אלהי אבותיכם נראה אלי אלהי
אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי
אתכם ואת־העשוי לכם במצרים: לך ואספת
את־זקני ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי
אבותיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב
לאמר פקד פקדתי אתכם ואת־העשוי לכם
במצרים: אזיל ותכנוש ית סבי ישראל ותימר
להון יי אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהא
דאברהם יצחק ויעקב למימר מדבר דכירנא
יתכון וית דאתעבד לכון במצרים: י ואמר
אעלה אתכם מעני מצרים אל־ארץ הפניעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוס אל־ארץ
זבת חלב ודבש: ואמר אעלה אתכם מעני
מצרים אל־ארץ הפניעני והחתי והאמרי והפרזי
והחוי והיבוס אל־ארץ זבת חלב ודבש: ואמרת
אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע פנענאי
ותתאי ואמוראי ופרזאי ותואי ויבוסאי לארעא
עבדא חלב ודבש: יי ושמעו לקלך ובאת אתה
וזקני ישראל אל־מלך מצרים ואמרתם אליו
יהוה אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה
נלכה־נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה
ליהוה אלהינו: ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני
ישראל אל־מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה

אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה־נא דרך
שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו:
ויקבלון למימר ותייתי את סבי ישראל לנת
מלכא דמצרים ותימרון לה יי אלהא דיהודאי
אתקרי עלנא וכען נזיל כען מחלף תלתא יומין
במדברא ונדבח קדם יי אלהנא: י ואני ידעתי
פי לא־יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד
חזקה: ואני ידעתי פי לא־יתן אתכם מלך מצרים
להלך ולא ביד חזקה: וקדמי גלי ארי לא ישבוק
יתכון מלכא דמצרים למיזל ולא מן קדם דחילה
תקיף: כ ושלחתי את־ידי והפיתי את־מצרים
בכל נפלאותי אשר אעשה בקרבן ואחרי־כן
ישלח אתכם: ושלחתי את־ידי והפיתי את־
מצרים בכל נפלאותי אשר אעשה בקרבן ואחרי־
כן ישלח אתכם: ואשלח פון ית מחת גברתי
ואמחי ית מצראי בכל פרשותי די אעבד ביניהון
ובתר פן ישלח יתכון: כא ונתתי את־תן העם
הזה בעיני מצרים והיה פי תלכון לא תלכו
ריקם: ונתתי את־תן העם הזה בעיני מצרים
והיה פי תלכון לא תלכו ריקם: ואמן ית עמא
הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תהכון לא
תהכון ריקנין: כב ושאלה אשה משכנתה
ומגרת ביתה בלי־כסף וכלי זהב ושמלת
ושמלתם על־בניכם ועל־בנותיכם ונצלתם את־
מצרים: ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה
בלי־כסף וכלי זהב ושמלת ושמלתם על־בניכם
ועל־בנותיכם ונצלתם את־מצרים: ותשאל אתהא
משפכתה ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין
דזהב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנותיכון
ותרוקנון ית מצרים: כ ויען משה ויאמר והן
לא־יאמינו לי ולא ישמעו בקלי פי ואמרו
לא־נראה אליך יהוה: ויען משה ויאמר והן
לא־יאמינו לי ולא ישמעו בקלי פי ואמרו
לא־נראה אליך יהוה: ואתיב משה ואמר והא

לְקַל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן: וְהָיָה אִם-לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרִאשׁוֹן וְהֵאֱמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן: וְהָיָה אִם לֹא יִהְיֶה מִנֶּנּוּ לָךְ וְלֹא יִקְבְּלוּ לְקַל אֶתָּא קְדָמָא וְיִהְיֶה מִנֶּנּוּ לְקַל אֶתָּא בְּתַרְאָה: ט וְהָיָה אִם-לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַלְךָ וְלִקְחַת מִיַּמִּי הַיָּאֵר וְשִׁפְכַת תִּיבְשָׁה וְהָיוּ הַפִּיִּם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בִּיבָשֶׁת: וְהָיָה אִם-לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַלְךָ וְלִקְחַת מִיַּמִּי הַיָּאֵר וְשִׁפְכַת תִּיבְשָׁה וְהָיוּ הַפִּיִּם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן-הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בִּיבָשֶׁת: וְהָיָה אִם לֹא יִהְיֶה מִנֶּנּוּ אֶף לְתַרְיָן אֶתָּא הָאֵלִין וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנֶּנּוּ וְתִסָּב מִמֶּיָּא דְבִנְהֵרָא וְתִשְׁוֹד לִבְשֶׁתָּא וְיִהוֹן מִיָּא דִּי תִסָּב מִן נְהֵרָא וְיִהוֹן לְדָמָא בִּיבָשֶׁתָּא: י וְיֹאמֶר מִשָּׁה אֱלֹ-יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְּמוֹל גַם מִשְׁלָשׁ גַם מֵאֵז דְּבִרְךָ אֶל-עַבְדְּךָ בִּי כְּבִרְפָּה וְכִבְדִּי לְשׁוֹן אֲנִי: וְיֹאמֶר מִשָּׁה אֱלֹ-יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְּמוֹל גַם מִשְׁלָשׁ גַם מֵאֵז דְּבִרְךָ אֶל-עַבְדְּךָ בִּי כְּבִרְפָּה וְכִבְדִּי לְשׁוֹן אֲנִי: וְאָמַר מִשָּׁה קְדָם יְיָ בְּכַעַר יְיָ לֹא גִבֵּר דְּמַלּוּל אָנָּא אֶף מִתְּמָלִי אֶף מִדְּקִמּוּהִי אֶף מִעֵדֵן דְּמַלְלָתָא עִם עַבְדְּךָ אֲרִי זְקִיר מִמְּלַל וְעִמִּיק לִישָׁן אָנָּא: יא וְיֹאמֶר יְהוָה אֱלֹוִי מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי־יֵשׁוּם אֵלִים אוֹ חֲרָשׁ אוֹ פִּקֵּחַ אוֹ עוֹר הָלֹא אֲנִי יְהוָה: וְיֹאמֶר יְהוָה אֱלֹוִי מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי־יֵשׁוּם אֵלִים אוֹ חֲרָשׁ אוֹ פִּקֵּחַ אוֹ עוֹר הָלֹא אֲנִי יְהוָה: וְאָמַר יְיָ לֵה מִן שׁוּי פּוּמָא לְאַנְשָׁא אוֹ מִן שׁוּי אֲלִמָּא אוֹ חֲרָשָׁא אוֹ פִּקֵּחָא אוֹ עוֹרָא הָלֹא אָנָּא יְיָ: יב וְעַתָּה לָךְ וְאַנְכִּי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֹּר: וְעַתָּה לָךְ וְאַנְכִּי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֹּר: וְכַעַן אֲזִיל וּמִימָרִי יִהְיֶה עִם פּוּמָךְ וְאַלְפֹנְךָ דִּי תִמְלִיל: יג וְיֹאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח-נָא בִּידְךָ תְּשִׁלַּח: וְיֹאמֶר

לֹא יִהְיֶה מִנֶּנּוּ לִי וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנִּי אֲרִי יִימָרוּן לֹא אֲתִגְלִי לָךְ יְיָ: כ וְיֹאמֶר אֱלֹוִי יְהוָה כְּתִיב מִזֶּה קְרִי מִהֲיָה בִּידְךָ וְיֹאמֶר מִטָּה: וְיֹאמֶר אֱלֹוִי יְהוָה מִהֲיָה בִּידְךָ וְיֹאמֶר מִטָּה: וְאָמַר לֵה יְיָ מִה דִּין בִּידְךָ וְאָמַר חוּטְרָא: ג וְיֹאמֶר תְּשִׁלְכְּהוּ אֶרְצָה וְיִשְׁלַכְּהוּ אֶרְצָה וְיִתִּי לְנַחֵשׁ וְיִגַּם מִשָּׁה מִפְּנֵיו: וְיֹאמֶר תְּשִׁלְכְּהוּ אֶרְצָה וְיִשְׁלַכְּהוּ אֶרְצָה וְיִתִּי לְנַחֵשׁ וְיִגַּם מִשָּׁה מִפְּנֵיו: וְאָמַר רְמִיחִי לְאַרְעָא וְרַמְחִי לְאַרְעָא וְהָיָה לְחַוִּי וְעֵרַק מִשָּׁה מִן קְדָמוּהִי: ד וְיֹאמֶר יְהוָה אֱלֹ-מִשָּׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזֵה בִּזְנוֹבִי וְיִשְׁלַח יָדוֹ וְיַחְזֹק בּוֹ וְיִתִּי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: וְיֹאמֶר יְהוָה אֱלֹ-מִשָּׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזֵה בִּזְנוֹבִי וְיִשְׁלַח יָדוֹ וְיַחְזֹק בּוֹ וְיִתִּי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: וְאָמַר יְיָ לְמִשָּׁה אוֹשִׁיט יָדְךָ וְאַחֲזֹד בִּזְנוֹבָה וְאוֹשִׁיט יָדָה וְאַחְזֹקָה בָּהּ וְהָיָה לְחוּטְרָא בִּידָה: ה לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי-נִרְאָה אֱלֹוִיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי-נִרְאָה אֱלֹוִיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: כדִּיל דִּיהִמְנוּן אֲרִי אֲתִגְלִי לָךְ יְיָ אֱלֹהֵא דְאַכְתֵּהוֹן אֱלֹהֵא דְאַכְתֵּהֶם אֱלֹהֵא דִּי־יִצְחָק וְאֱלֹהֵא דִּי־יַעֲקֹב: וְיֹאמֶר יְהוָה לֹא עוֹד הִבְאֵנָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וְיִבָּא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וְיִוצֵאֵה וְהִנֵּה יָדוֹ מִצֵּרַעַת בְּשִׁלְגָא: וְיֹאמֶר יְהוָה לֹא עוֹד הִבְאֵנָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וְיִבָּא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וְיִוצֵאֵה וְהִנֵּה יָדוֹ מִצֵּרַעַת בְּשִׁלְגָא: וְאָמַר יְיָ לֵה עוֹד אֲעִיל כַּעַן יָדְךָ בְּעִטְפָךְ וְאֲעִיל יָדָה בְּעִטְפָה וְאַפְקָה וְהָא יָדָה חוּרָא כְּתִלְגָּא: ז וְיֹאמֶר הִשָּׁב יָדְךָ אֶל-חִיקְךָ וְיִשָּׁב יָדוֹ אֶל-חִיקוֹ וְיִוצֵאֵה מִחִיקוֹ וְהִנֵּה-שִׁבְהָ בְּבִשְׂרוֹ: וְיֹאמֶר הִשָּׁב יָדְךָ אֶל-חִיקְךָ וְיִשָּׁב יָדוֹ אֶל-חִיקוֹ וְיִוצֵאֵה מִחִיקוֹ וְהִנֵּה-שִׁבְהָ בְּבִשְׂרוֹ: וְאָמַר אֲתִיב יָדְךָ לְעִטְפָךְ וְאֲתִיב יָדָה לְעִטְפָה וְאַפְקָה מִעִטְפָה וְהָא תִּבֵּת תּוֹת בְּבִשְׂרָה: ח וְהָיָה אִם-לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרִאשׁוֹן וְהֵאֱמִינוּ

בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְּיַד־תְּשֻׁלָּח: וְאָמַר בְּכֵעׇז יְיָ
 שְׁלַח פָּעֵן בְּיַד מִן דְּכֹשֶׁר דְּתִשְׁלַח: י וַיַּחֲרֹאֲף
 יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֲחִידְךָ הַלּוֹי
 יִדְעָתִי כִּי־דַבֵּר יִדְבָּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא
 לְקִרְאָתְךָ וְרֹאֶךָ וְשָׁמַח בְּלָבּוֹ: וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה
 בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֲחִידְךָ הַלּוֹי יִדְעָתִי
 כִּי־דַבֵּר יִדְבָּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ
 וְרֹאֶךָ וְשָׁמַח בְּלָבּוֹ: וַתִּקִּיף רִיגְזָא דִּי בְּמֹשֶׁה
 וְאָמַר הֲלֹא אֶהְרֵן אֲחִידְךָ לְאֵזִי גְלִי קָדְמִי אֲרִי
 מַלְלָא יִמְלַל הוּא וְאָף הָא הוּא נָפַק לְקַדְמוּתְךָ
 וַיַּחֲזֹנֵף וַיַּחֲדִי בְּלִבָּה: ט וַדְּבַרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַת
 אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּידְךָ וְעִם־
 פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֹׂון: וַדְּבַרְתָּ
 אֵלָיו וְשָׁמַת אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה
 עִם־פִּידְךָ וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר
 תַּעֲשֹׂון: וַתִּמְלַל עֲמָה וַתִּשְׁוִי יָת פִּתְגָמָא בְּפִימָה
 וּמִימְרֵי יְהִי עִם פִּוּמָךְ וְעִם פִּוּמָה וְאֵלֶיךָ יִתְכוֹן
 יָת דִּי תַעֲבֹדֵן: ט וַדְּבַרְתָּהּ לֵךְ אֶל־הָעָם וְהִיא
 הוּא יִהְיֶה־לְךָ לִפָּה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לְאֱלֹהִים:
 וַדְּבַרְתָּהּ לֵךְ אֶל־הָעָם וְהִיא הוּא יִהְיֶה־לְךָ לִפָּה
 וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לְאֱלֹהִים: וַיִּמְלַל הוּא לֵךְ לַעֲמָא
 וַיְהִי הוּא יְהִי לֵךְ לַמַּתְרַגְמֵן וְאַתָּה תִּהְיֶה לְרֹב:
 י וְאַתָּה־הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ
 אֶת־הָאֱתָת: וְאַתָּה־הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֱתָת: וְיָת חֲטָאָה הָדִין תִּסַּב

בְּיָדְךָ דַּתְעַבְדַּ בְּהָ יָת אֶתְיָ: פ

שִׁישִׁי י וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב | אֶל־יְתֵר חֹתָנּוֹ וַיֹּאמֶר
 לוֹ אֲלֵכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל־אֲחִי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם
 וְאַרְאֶה הַעוֹדֵם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
 לְשָׁלוֹם: וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב | אֶל־יְתֵר חֹתָנּוֹ וַיֹּאמֶר
 לוֹ אֲלֵכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל־אֲחִי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם
 וְאַרְאֶה הַעוֹדֵם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
 לְשָׁלוֹם: וְאַזַּל מֹשֶׁה וְתָב לֹת יִתְרֵי חַמוּהִי וְאָמַר
 לָהּ אִיזִיל פָּעֵן וְאִיתוּב לֹת אַחֵי דִי בְּמִצְרַיִם

וְאַחֲזִי הַעַד פָּעֵן קִימִין וְאָמַר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה אִיזִיל
 לְשָׁלוֹם: ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שָׁב
 מִצְרַיִם כִּי־מָתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמִּבְקָשִׁים אֹתְךָ
 נָפְשֶׁךָ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שָׁב
 מִצְרַיִם כִּי־מָתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמִּבְקָשִׁים אֹתְךָ
 נָפְשֶׁךָ: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמִדְיָן אִיזִיל תוֹב לְמִצְרַיִם
 אֲרִי מִיתוּ כָּל גְּבָרִיא דְּבָעוּ לְמַקְטָלְךָ: כ וַיִּקַּח
 מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיֵּרָכְבּם עַל־הַחֲמֹר
 וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מִטָּה
 הָאֱלֹהִים בְּיָדּוֹ: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו
 וַיֵּרָכְבּם עַל־הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה
 אֶת־מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדּוֹ: וַדְּבַר מֹשֶׁה יָת אֶתְתָּהּ
 וְיָת בְּנוֹהִי וַאֲרַכְבֵּנוּן עַל חֲמָרָא וְתָב לַאֲרַעָא
 דְּמִצְרַיִם וְנָסִיב מֹשֶׁה יָת חוּטָרָא דַּתְעַבְדִּידּוּ בְּהָ
 נִסִּין מִן קִדָּם יְיָ בִּידָה: כא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 בְּלִכְתָּךְ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה רֵאֵה כָּל־הַמִּפְתִּיחַ
 אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בְּיָדְךָ וְעָשִׂיתָם לִפְנֵי פְרֹעֶה וְאֲנִי
 אַחֲזֹק אֶת־לָבּוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת־הָעָם: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלִכְתָּךְ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה רֵאֵה
 כָּל־הַמִּפְתִּיחַ אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בְּיָדְךָ וְעָשִׂיתָם לִפְנֵי
 פְרֹעֶה וְאֲנִי אַחֲזֹק אֶת־לָבּוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת־הָעָם:
 וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמַהֲכָךְ לְמַתוּב לְמִצְרַיִם חַזִּי כָּל
 מוֹפְתֵי־אֱדֻשִׁיתִי בְּיָדְךָ וַתַּעֲבֹדֵנּוּן קִדָּם פְּרֹעֶה
 וְאַנָּא אַתְקִיף יָת לִבָּה וְלֹא יִשְׁלַח יָת עַמָּא:
 כב וְאַמְרַת אֶל־פְּרֹעֶה בְּהָ אָמַר יְהוָה בְּנִי בְּכָרִי
 יִשְׂרָאֵל: וְאַמְרַת אֶל־פְּרֹעֶה בְּהָ אָמַר יְהוָה בְּנִי
 בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל: וְתִימַר לֹת פְּרֹעֶה כְּדָנָן אָמַר יְיָ בְּרִי
 בּוֹכְרִי יִשְׂרָאֵל: כג וְאָמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת־בְּנִי
 וַיַּעֲבֹדֵנִי וְתִמְאָן לְשַׁלְּחֹהּ הִנֵּה אָנֹכִי הֲרֹג אֹתְךָ
 בְּנֶךָ בְּכֶרֶךָ: וְאָמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת־בְּנִי וַיַּעֲבֹדֵנִי
 וְתִמְאָן לְשַׁלְּחֹהּ הִנֵּה אָנֹכִי הֲרֹג אֶת־בְּנֶךָ בְּכֶרֶךָ:
 וְאַמְרִית לֵךְ שְׁלַח יָת בְּרִי וַיִּפְלַח קִדְמִי וְאִם סָרִיב
 אֶת לְשַׁלְּחוּתָהּ הָא אָנָּא קָטִיל יָת בְּרֶךָ בּוֹכְרֶךָ:
 כד וַיְהִי בְּכֶרֶךָ בְּמָלֹן וַיִּפְגְּשֻׁהוּ יְהוָה וַיִּבְקֶשׁ

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקֵד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת־עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וְהִימָן עָמָּא וַיִּשְׁמְעוּ אַרְי דְּכִיר יְיָ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַרְי גְּלִי קִדְמוּהִי יֵת שְׁעִבּוּדֵהוֹן וַיִּכְרְעוּ וַיִּסְגִּידוּ:

שְׁבִיעִי א' וְאַחֲרֵי כֵּן בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרֹעֶה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּחְגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וְאַחֲרֵי כֵּן בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרֹעֶה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּחְגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וַיִּכְתֹּר כֵּן עָלָיו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ לְפְרֹעֶה כִּדְבַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח יֵת עַמִּי וַיַּחְגּוּן קִדְמִי בַמִּדְבָּר: ב' וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקֹלֹי לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקֹלֹי לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: וַאֲמַר פְּרֹעֶה שָׁמָּה דִּבֵּי לֹא אֲתַגְּלִי לִי דִּי אֶקְבֹּל לְמַמְרָה לְשַׁלַּח יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַגְּלִי לִי שָׁמָּה דִּבֵּי וְאַף יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: ג' וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ גִלְכָּה זָא דְרִדְךָ שְׁלִשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וַנּוֹבַחַל לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פִּן־יִפְגַּעֲנוּ בְּדַבָּר אוֹ בַּחֲרֹב: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ גִלְכָּה זָא דְרִדְךָ שְׁלִשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וַנּוֹבַחַל לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פִּן־יִפְגַּעֲנוּ בְּדַבָּר אוֹ בַּחֲרֹב: וַאֲמַרְוּ אֱלֹהֵי דִיהוּדָאִי אֲתַגְּלִי עָלֵנָּא גִזִּיל כַּעַן מִתְּלַף תִּלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא וַנִּדְבַּח קִדָּם יְיָ אֱלֹהֵנָּא דְלָמָּא יַעֲרַעֲנָנָא בְּמוֹתָא אוֹ בַּקְטוֹל: ד' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִלְּךְ מִצְרַיִם לְמֹה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרָעוּ אֶת־הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לָבוֹ לְסַבְּלָתֵיכֶם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִלְּךְ מִצְרַיִם לְמֹה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרָעוּ אֶת־הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לָבוֹ לְסַבְּלָתֵיכֶם: וַאֲמַר לַהוֹן מִלְּכָא דְמִצְרַיִם לְמָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּבְטְלוּן יֵת עָמָּא מַעֲבֻדֵּהוֹן אֲזִילוּ

הַמִּיתוֹ: וַיְהִי כַּדְרָךְ בַּמָּלֹן וַיִּפְגַּשְׁהוּ יְהוָה וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ: וְהָיָה בְּאַרְחָא בְּבֵית מִכְתָּא וַעֲרַע בַּה מְלָאכָא דִּבֵּי וַיִּבְעָא לְמַקְטְלָה: כה וַתִּקַּח צִפְרָה צֹר וַתִּכְתֹּר אֶת־עֶרְלַת בְּנָהּ וַתִּנָּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דְּמִים אֲתָה לִי: וַתִּקַּח צִפְרָה צֹר וַתִּכְתֹּר אֶת־עֶרְלַת בְּנָהּ וַתִּנָּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דְּמִים אֲתָה לִי: וַיִּסְיֶכֶת צִפּוּרָה טַנְרָא וַיְגִזֶרֶת יֵת עֶרְלַת בְּרָהּ וַיִּקְרִיבֶת לְקִדְמוּהִי וַאֲמַרְת אַרְי בְּדָמָא דְמַהֲלָתָא הָדִין אֲתִי־יִב חֲתָנָא לָנָא: כו וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אוֹ אֲמַרְהָ חֲתָן דְּמִים לְמוּלַת: וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אוֹ אֲמַרְהָ חֲתָן דְּמִים לְמוּלַת: וְנַח מִנָּה כִּכֹּן אֲמַרְת אֲלוּלִי דָמָא דְמַהֲלָתָא הָדִין אֲתִי־יִב חֲתָנָא קְטוֹל: כז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרֹאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגַּשְׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁקֻלוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרֹאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגַּשְׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁקֻלוּ: וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אֲזִיל לְקִדְמוּת מֹשֶׁה לְמִדְבָּרָא וְאֲזִיל וַעֲרַעַה בְּטוֹרָא דְאַתְגְּלִי עָלוּהִי יִקְרָא דִּבֵּי וַיִּשְׁקֹלָה: כח וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֶת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שָׁלַח וְאֵת כָּל־הָאֲתֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֶת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שָׁלַח וְאֵת כָּל־הָאֲתֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַחֲוִי מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן יֵת כָּל פְּתָגְמִיָּא דִּבֵּי דִי שְׁלַחַה וַיֵּת כָּל אֲתִיָּא דִּי פִקְדָה: כט וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֵּאסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֵּאסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַאֲזִיל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיִּכְנְשׁוּ יֵת כָּל סְבִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: 1 וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֲתֹת לְעֵינֵי הָעָם: וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֲתֹת לְעֵינֵי הָעָם: וּמִלִּיל אַהֲרֹן יֵת כָּל פְּתָגְמִיָּא דִּי מִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וַעֲבַד אֲתִיָּא לְעֵינֵי עָמָּא: לא וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקֵד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת־עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ

לפֿלחֿנֿכֿון: ה וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה הַנְּדָבִים עִתָּה עִם
הָאָרֶץ וְהַשְׂבֹּתָם אֹתָם מִסִּבְלָתָם: וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה
הַנְּדָבִים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׂבֹּתָם אֹתָם
מִסִּבְלָתָם: וַאֲמַר פֶּרְעָה הָא סִגְיָאין פֶּעַן עֲמָא
דְּאַרְעָא וּתְבַטְלוּן יִתְהוֹן מִפֿלחֿנָהוֹן: ו וַיֵּצֵא פֶּרְעָה
בְּיוֹם הַהוּא אֶת־הַנְּגֻשִׁים בָּעָם וְאֶת־שֹׁטְרֵי
לֵאמֹר: וַיֵּצֵא פֶּרְעָה בְּיוֹם הַהוּא אֶת־הַנְּגֻשִׁים בָּעָם
וְאֶת־שֹׁטְרֵי לֵאמֹר: וּפְקִיד פֶּרְעָה בְּיוֹמָא הַהוּא יֵת
שְׁלוֹטוֹנִין דְּעֲמָא וְיֵת סִרְכֹּהִי לְמִימֶר: ז לֹא
תֹאסְפֹון לָתֵת תְּבֹן לָעָם לְלָבֹן הַלְבָנִים בְּתִמּוֹל
שְׁלֶשֶׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: לֹא תֹאסְפֹון
לָתֵת תְּבֹן לָעָם לְלָבֹן הַלְבָנִים בְּתִמּוֹל שְׁלֶשֶׁם הֵם
יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: לֹא תֹסְפִין לְמִיתָן תְּבִנָא
לְעֲמָא לְמֶרְמִי לְבָנִין מִתְמַלִּי וּמִדְקֻמוּהִי אֲנֹן
יִהְיוּ וַיִּגְבְּיוּן לְהוֹן תְּבִנָא: ח וְאֶת־מִתְפַּנֵּת
הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמּוֹל שְׁלֶשֶׁם תְּשִׁימוּ
עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־פֶּן
הֵם צֻעְקִים לֵאמֹר גִּלְכָּה גִזְבַּחַה לֹאלֹהֵינוּ:
וְאֶת־מִתְפַּנֵּת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמּוֹל
שְׁלֶשֶׁם תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים
הֵם עַל־פֶּן הֵם צֻעְקִים לֵאמֹר גִּלְכָּה גִזְבַּחַה
לֹאלֹהֵינוּ: וְיֵת סָכּוּם לְבִנְיָא דִּי אֲנֹן עֲבָדִין מִתְמַלִּי
וּמִדְקֻמוּהִי תִמְנֹן עַלֵיהוֹן לֹא תִמְנְעוּן מִיָּנָה אֲרִי
בְּטָלִין אֲנֹן עַל פֶּן אֲנֹן צֹחִין לְמִימֶר גִּזִּיל
גִּדְבַח קָדָם אֱלֹהֵנָא: ט תִּכְבֵּד הָעֶבְרָה עַל־
הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֶל־יִשְׁעוּ דְּבִרְי־שֹׁקֶר:
תִּכְבֵּד הָעֶבְרָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֶל־יִשְׁעוּ
דְּבִרְי־שֹׁקֶר: תִּתְקַף פֿלִחְנָא עַל גְּבִרְיָא וַיִּתְעַסְקוּן
בָּהּ וְלֹא יִתְעַסְקוּן בְּפִתְגָמִין בְּטָלִין: י וַיֵּצֵאוּ נְגֻשֵׁי
הָעָם וְשֹׁטְרֵי וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר בַּה אֲמַר
פֶּרְעָה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבֹן: וַיֵּצֵאוּ נְגֻשֵׁי הָעָם
וְשֹׁטְרֵי וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר בַּה אֲמַר פֶּרְעָה
אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבֹן: וַיִּפְקֻ שְׁלוֹטוֹנֵי עֲמָא
וּסִרְכֹּהִי וַאֲמָרוּ לְעֲמָא לְמִימֶר כִּדְנָן אֲמַר פֶּרְעָה

לִית אָנָּא יִהְיֶה לְכֹון תְּבִנָא: יא אֹתָם לָכוּ קָחוּ
לָכֶם תְּבֹן מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע
מִעֲבֹדְתְכֶם דְּבַר: אֹתָם לָכוּ קָחוּ לָכֶם תְּבֹן
מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע מִעֲבֹדְתְכֶם דְּבַר:
אֲתוֹן אֲזִילוּ סִיבּוּ לְכֹון תְּבִנָא מֵאַתֵּר דְּתִשְׁכַּחוּן
אַרִי לֹא יִתְמַנַּע מִפֿלחֿנֿכֿון מִדְּעָם: יב וַיִּפֹּץ הָעָם
בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם לְקִשְׁשׁ קֶשׁ לְתִבְּן: וַיִּפֹּץ הָעָם
בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם לְקִשְׁשׁ קֶשׁ לְתִבְּן: וְאֶתְבַּדֵּר
עֲמָא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְגִבְבָא גִילִי לְתִבְּנָא:
יג וְהַנְּגֻשִׁים אֲצִים לֵאמֹר בְּלוּ מַעֲשִׂיכֶם דְּבִרְיֹם
בְּיוֹמוֹ כֹּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתְּבֹן: וְהַנְּגֻשִׁים אֲצִים
לֵאמֹר בְּלוּ מַעֲשִׂיכֶם דְּבִרְיֹם בְּיוֹמוֹ כֹּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת
הַתְּבֹן: וְשְׁלוֹטוֹנֵי דְחִקִּין לְמִימֶר אֲשִׁלִּימוּ
עוֹבְדִיכֹון פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמָה כְּמָא דְּהוּיִתוֹן עֲבָדִין
כִּד אֶתִּיִּהֵב לְכֹון תְּבִנָא: יד וַיִּפּוּ שְׁטָרֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נְגֻשֵׁי פֶּרְעָה לֵאמֹר
מִדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם חֻקְכֶם לְלָבֹן בְּתִמּוֹל שְׁלֶשֶׁם
גַּם־תְּמּוֹל גַּם־הַיּוֹם: וַיִּפּוּ שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נְגֻשֵׁי פֶּרְעָה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא
כִלִּיתֶם חֻקְכֶם לְלָבֹן בְּתִמּוֹל שְׁלֶשֶׁם גַּם־תְּמּוֹל
גַּם־הַיּוֹם: וַיִּקּוּ סִרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי מִנְיָאוּ
עַלֵיהוֹן שְׁלוֹטוֹנֵי פֶּרְעָה לְמִימֶר מָא דִּין לֹא
אֲשַׁלְמַתּוֹן גִּזְרִתְכוֹן לְמֶרְמִי (לְבָנִין) כְּמֵאתֻמַּלִּי
וּמִדְקֻמוּהִי אִפֵּי תְּמַלִּי אִפֵּי יוֹמָא דִּין: טו וַיִּבְאוּ
שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פֶּרְעָה לֵאמֹר
לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לְעַבְדֶּיךָ: וַיָּבֹאוּ שְׁטָרֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פֶּרְעָה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה
לְעַבְדֶּיךָ: וְאֵתוּ סִרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְחֻוּ (קָדָם)
לְפֶרְעָה לְמִימֶר לָמָּה תַעֲבֹד בְּדִין לְעַבְדֶּיךָ: טז תְּבֹן
אֵין נֹתֵן לְעַבְדֶּיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עָשׂוּ וְהִנֵּה
עַבְדֶּיךָ מְפִים וְחִטָּאת עִמָּךְ: תְּבֹן אֵין נֹתֵן
לְעַבְדֶּיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עָשׂוּ וְהִנֵּה עַבְדֶּיךָ
מְפִים וְחִטָּאת עִמָּךְ: תְּבִנָא לֹא מִתִּיִּהֵב לְעַבְדֶּיךָ
וּלְבִנְיָא אֲמָרִין לָנָא עֲבִידוּ וְהָא עַבְדֶּיךָ לָקֹן וְחִטָּן

ריחניו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם להרגנו: ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע די אבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן חרבא בידיהון לקטלותנא:

מפסיד כב וישב משה אל־יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: וישב משה אל־יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ותב משה קדם יי ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדין ולמא דנן שלחתני: כ ומאז באתי אל־פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא־הצלתי את־עמך: ומאז באתי אל־פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא־הצלתי את־עמך: ומעדן עלית לנת פרעה למללא בשמך אבאש לעמא הדין ושוכא לא שזכתא ית עמך: א ויאמר יהוה אל־משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: ויאמר יהוה אל־משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: ואמר יי למשה כען תחזי דאעבד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחנון ובידא תקיפא יתרכנון מארעה: ס ס ס קב"ד פסוקים, ויק"ח סימן.

מער"י סימן:

עליהון עמך: י ויאמר נרפים אתם נרפים על־כן אתם אמרים גלכה נזבחה ליהוה: ויאמר נרפים אתם נרפים על־כן אתם אמרים גלכה נזבחה ליהוה: ואמר בטלנין אתון בטלנין על פן אתון אמרין גזיל נדבח קדם יי: יה ועתה לכו עבדו ותבן לא־ינתן לכם ותבן לבנים תתנו: ועתה לכו עבדו ותבן לא־ינתן לכם ותבן לבנים תתנו: וכען אצילו פלחו ותבנא לא יתיב לכון וסכום לבנא תתנו: י ויראו שטרי בני־ישראל אתם ברע לאמור לא־תגרעו מלכניכם דבר־יום ביום: ויראו שטרי בני־ישראל אתם ברע לאמור לא־תגרעו מלכניכם דבר־יום ביום: וחזו סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלכניכון פתגם יום ביומה: כ ויפגעו את־משה ואת־אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: ויפגעו את־משה ואת־אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: ויערעו ית משה וית אהרן קימין לקדמותהון במפקהון מקדם פרעה: כא ויאמרו אלהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את־ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם להרגנו: ויאמרו אלהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את־

הפטרה לפרשת שמות בישעיה פרק כז

כז הבאים ישרש יעקב יצין ופרח ישראל ומלאו פני־תבל תנובה: והכמפת מפתו הכהו אם־פתהג הרגיו הרג: ה בסאפאה בשלחה תריבנה הגה ברוחו הקשה ביום קדים: ט לכן בזאת יכפר עון־יעקב וזה פלפרי הסר חטאתו בשומו: פל־אבני מזבח באבני־גר מנפצות לא־יקמו אשרים וחמנים: כי עיר בצורה בדר גוה משלח ונעזב במדבר שם ירעה עגל ושם ירפץ וכלה סעפיה: יי ביבש קצירה תשכרנה נשים באות מאירות אותה כי לא עם־פינות הוא על־כן לא־ירחמנו עשהו ויצרו לא יחננו: י והיה ביום ההוא יחבט יהוה משבילת הנהר עד־נחל מצרים ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל: י והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו ליהוה בחר הקדש בירושלים: כח הוי עמרת

גאות שכרי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר על־ראש גיא־שמנים הלומי ייו: ב הנה חזק
ואמין לאדני כורם בדר שער קטב כורם מים בבירים שטפים הנח לארץ ביד: ג ברגלים
תרמסנה עמרת גאות שכרי אפרים: ו והיתה ציצת נבל צבי תפארתו אשר על־ראש גיא
שמנים בבפורה במרם קיץ אשר יראה הראה אותה בעודה בכפו ובלענה: ה ביום ההוא יהיה
יהוה צבאות לעמרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו: ו ולרוח משפט ליושב על־המשפט
ולגבורה משיבי מלחמה שערה: ו וגם־אלה ביין שגו ובשכר תעו פתן ונביא שגו בשכר נבלעו
מן־תינ תעו מן־השכר שגו בראה פקו פלילה: ה כי כל־שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום:
ב את־מי יורה דעה ואת־מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים: ב כי צו לצו צו לצו קו
לקו קו לקו ועיר שם ועיר שם: ב כי בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אל־העם הזה: ב אשר
אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעליף וזאת המרגעה ולא אבוא שמוע: ו והיה להם דבר־יהוה
צו לצו צו לצו קו לקו קו לקו ועיר שם ועיר שם למען ילכו וכשלו אחור ונשפרו ונוקשו
ונלכדו: כט ב לכן כה־אמר יהוה אל־בית יעקב אשר פדה את־אברהם לא־עתה יבוש יעקב
ולא עתה פגיו יחורו: ב כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרב וקדישו שמי והקדישו את־קדוש
יעקב ואת־אלהי ישראל יעריצו: עד כאן לעדות אשכנז, ולמנהג חב"ד

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ד בטבת	4.37	5.25	5.47	6.50	9.12	11.46	12.16	4.49.6	5.16
ש"ק, כ"ה בטבת	4.37	5.25	5.48	6.50	9.13	11.46	12.16	4.50.3	5.17
א', כ"ו בטבת	4.37	5.25	5.48	6.50	9.13	11.47	12.17	4.51.1	5.18
ב', כ"ז בטבת	4.37	5.26	5.48	6.50	9.13	11.47	12.17	4.52.0	5.18
ג', כ"ח בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.13	11.48	12.18	4.52.8	5.19
ד', כ"ט בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.13	11.48	12.18	4.53.6	5.20
ה', א' בשבט	4.38	5.26	5.48	6.50	9.14	11.49	12.19	4.54.5	5.21
ו', ב' בשבט	4.38	5.26	5.48	6.50	9.14	11.49	12.19	4.55.3	5.22

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם

כ"ד בטבת ה'תשפ"ד – ב' בשבט ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ד בטבת	הלכות חובל ומזיק פרק ז-ח. הלכות רוצח ושמירת נפש. בפרקים אלו. פרק א.	הל' סוטה פרק ג.	מ"ע רלו. מל"ת רפט. רצו [רצה*].
ש"ק	כ"ה בטבת	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע רכה. מל"ת רצה [רצו**]. רצב.
א'	כ"ו בטבת	פרק ה-ז.	פעמי הכן וגו'. ספר קדושה והוא ספר חמישי.. הל' איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמז. מל"ת רצג. רצז. מ"ע קפב.
ב'	כ"ז בטבת	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע קפא. מל"ת שט. רחצ. מ"ע קפד.
ג'	כ"ח בטבת	פרק יא-יג.	פרק ג.	מל"ת רצט. מ"ע רב. רג. מל"ת ער.
ד'	כ"ט בטבת	ראשית חנמה וגו'. ספר קנין והוא ספר שנים עשר.. הלכות מכירה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע רמה.
ה'	א' בשבט	פרק ד-ו.	פרק ה.	מ"ע רמה.
ו'	ב' בשבט	פרק ז-ט.	פרק ו.	מל"ת רנ.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שמות	16:09	17:29	16:30	17:30	16:17	17:28	16:32	17:31
וארא	16:15	17:34	16:36	17:35	16:23	17:33	16:38	17:37

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"כ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעי'** ע"ה **דייטש**